

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ALKOL KULLANIM SIKLIĞI,
ÇEVRESEL-AİLEVİ RİSK FAKTÖRLERİ VE CİNSİYET
FARKLILIKLARI

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Seren ARSLAN

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

İSTANBUL – 2018

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Seren ARSLAN
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Üniversite Öğrencilerinde Alkol Kullanım Sıklığı, Çevresel-Ailevi Risk Faktörleri ve Cinsiyet Farklılıkları
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Psikoloji Ana Bilim Dalı
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 10/04/2018
- SAYFA SAYISI** : 57
- TEZ DANIŞMANLARI** : Dr.Öğr.Üyesi Fatih BAL
- DİZİN TERİMLERİ** : Alkol Kullanımı, Çevresel-Ailevi Risk Faktörleri
- TÜRKÇE ÖZET** : Bu çalışmada üniversite öğrencilerinde alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasındaki ilişki araştırılmıştır.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Seren ARSLAN

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ALKOL KULLANIM SIKLIĞI,
ÇEVRESEL-AİLEVİ RİSK FAKTÖRLERİ VE CİNSİYET
FARKLILIKLARI

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Seren ARSLAN

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi. Fatih BAL

İSTANBUL – 2018

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimseli ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Seren ARSLAN

...../...../2018

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Seren ARSLAN'ın "Üniversite Öğrencilerinde Alkol Kullanım Sıklığı, Çevresel-Ailevi Risk Faktörleri ve Cinsiyet Farklılıkları" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından KLİNİK PSİKOLOJİ bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Üye

Üye

Üye

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2018

ÖZET

Giriş: Alkol, insanlık tarihinde bilinen en eski, bilinç düzeyini, ruh halini, bilişsel, algısal süreçleri veya davranışları etkileyen ilaç olarak tanımlanır. Risk ise ortaya çıkacak getiriye olumsuz etkileyebilecek olayların gerçekleşme olasılığıdır. Yaptığımız çalışmada ise bahsedilen bu değişkenlerden yola çıkarak üniversite öğrencilerinde alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı incelenmiştir.

Amaç: Bu çalışmada üniversite öğrencilerinde alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasındaki ilişkiyi ve alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasında bazı sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını araştırmak amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Michigan Alkolizm Tarama Testi ve Cage Testi kullanılmıştır. Kullanılan ölçme aracıyla elde edilen veriler, alt amaçlara uygun istatistiksel tekniklerle analiz edilmiştir. Katılımcılara uygulanan ölçeklerden elde edilen veriler kodlanarak, SPSS (Statistical Package For Social Sciences) 11,5 windows paket programı kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve istatistiksel işlemlere tabi tutulmuştur.

Bulgular: Michigan Alkolizm Tarama Testinden elde edilen puanların ortalaması (\bar{x} =3.75), CAGE ölçeğinin puanların ortalaması (\bar{x} =.31) olarak görülmektedir. Michigan Alkolizm Tarama Testinden maksimum puanı (20), CAGE ölçeğinin maksimum puanı (4) olarak gerçekleşmiştir. Michigan Alkolizm Tarama Testinden minimum puanı (0), CAGE ölçeğinin minimum puanı (0) olarak gerçekleşmiştir. Michigan Alkolizm Tarama Testinden standart sapması (5.39), CAGE ölçeğinin standart sapması (.76) olarak gerçekleşmiştir.

Sonuçlar: Michigan Alkolizm Tarama testi puanının artıkça CAGE testi puanının da arttığı görülmüştür. Erkeklerin kadınlara oranla Alkolizm Tarama Testinden ve CAGE testinden de daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Algılanan anne baba tutumu sevgisiz olanlarda alkolizm yüksek bulunurken ve CAGE de yüksek bulunmuştur. Alkol kullanım amacı rahat uyumak için kullananlar da alkolizm yüksek tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Alkol Kullanımı, Çevresel-Ailevi Risk Faktörleri

SUMMARY

Introduction: Alcohol is defined as the oldest known drug in human history that affects the level of consciousness, mood, cognitive, perceptual processes or behaviors. The risk is the likelihood of events that may adversely affect the outcome. In our study, we investigated whether there is a significant relationship between alcohol use frequency, environmental-familial risk factors and gender differences in university students.

Aim: In this study, it was aimed to investigate whether there is a significant difference between alcohol use frequency, environmental-familial risk factors and gender differences, alcohol use frequency, environmental-familial risk factors and gender differences according to some sociodemographic variables in university students.

Materials and Method: Personal Information Form, Michigan Alcoholism Screening Test and Cage Test were used in the study. The data obtained by the measurement tool used were analyzed with statistical techniques appropriate for the sub-objectives. The data obtained from the participant scales were coded and transferred to a computer environment using statistical package for social sciences (SPSS) 11.5 windows package program and subjected to statistical processing.

Results: The mean of the scores obtained from the Michigan Alcoholism Screening Test ($\bar{x} = 3.75$) appears to be the average of the CAGE scale scores ($\bar{x} = .31$). The maximum score (20) from the Michigan Alcoholism Screening Test was the maximum score of the CAGE scale (4). The minimum score (0) in the Michigan Alcoholism Screening Test was the minimum score of the CAGE scale (0). The standard deviation from the Michigan Alcoholism Screening Test (5.39) was the standard deviation of the CAGE scale (.76).

Conclusion: The Michigan Alcoholism Screening test score was also seen to increase the score of the residual CAGE test. It was seen that males scored higher than women in Alcoholism Screening Test and CAGE test. Perceived parental attitudes were found to be high in alcoholism and in CAGE in those without love. Alcohol use has also been found to be high for use in alcohol-intentionally comfortable sleep.

Key Words: Alcohol Use, Environmental-Family Risk Factors

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZET.....	I
SUMMARY	II
İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR LİSTESİ	V
TABLolar LİSTESİ	VI
EKLER LİSTESİ.....	X
ÖNSÖZ.....	XI
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	3
1.2. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	3
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI	3
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	3
1.5. SAYILTIAR.....	4
1.6. SINIRLILIKLAR	4
1.7. TANIMLAR	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. ALKOL KULLANIMI	5
2.1.1. Tanım ve Tarihçe	5
2.1.2. Epidemiyoloji.....	6
2.1.3. Etiyoloji	7
2.1.4. Alkol Kullanımı ile İlişkili Faktörler	9
2.1.4.1. Biyolojik Faktörler	9
2.1.4.2. Psikososyal Faktörler	10

2.1.4.3. Sosyokültürel Faktörler.....	12
2.1.5. İçme Nedenleri.....	13
2.1.6. Alkol Kullanım Bozukluklarında Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler	15
2.1.6.1. Alkol Kullanım Bozukluklarında Risk Faktörleri.....	15
2.1.6.2. Alkol Kullanım Bozukluklarında Koruyucu Faktörler.....	16
2.2.ÇEVRESEL VE AİLEVİ RİSK FAKTÖRLERİ	17
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	22
YÖNTEM	22
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	22
3.2. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ	22
3.3. ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	22
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	22
3.3.2. Michigan Alkolizm Tarama Testi	22
3.3.3. CAGE Testi.....	22
3.4. VERİ ANALİZ TEKNİKLERİ.....	23
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	24
BULGULAR	24
BEŞİNCİ BÖLÜM	47
TARTIŞMA VE YORUM	47
ÖNERİLER	51
KAYNAKÇA	52
EKLER	-
ÖZGEÇMİŞ	-

KISALTMALAR LİSTESİ

A.G.E.: Adı Geçen Eser

SPSS: Statistical Package For Social Sciences

CAGE: Cut down, Annoyed, Guilty, Eye-opener

TABLÖLAR LİSTESİ

SAYFA

Tablo 4.1: Örneklemede Yer Alan Üniversite Öğrencilerine Çeşitli Değişkenlere Göre Yüzde Dağılımları.....	24
Tablo 4.2: Üniversite Öğrencilerin Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Betimsel İstatistikleri.....	26
Tablo 4.3: Michigan Alkolizm Tarama ve CAGE testlerinden alınan puanlar arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Spearman's Rho Korelasyon Analizi Sonuçları	27
Tablo 4.4: Regresyon Analizi	27
Tablo 4.5: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Cinsiyetlerine göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu	28
Tablo 4.6: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Cinsiyetlerine göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu	28
Tablo 4.7: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Yaşlarına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu	29
Tablo 4.8: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Yaşlarına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu	29
Tablo 4.9: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Annenin Eğitim Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu.....	30
Tablo 4.10: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Annenin Eğitim Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu	30
Tablo 4.11: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Babanın Eğitim Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu.....	31

Tablo 4.12: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Babanın Eğitim Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu	32
Tablo 4.13: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Anne Baba Hayatta Olma Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu	33
Tablo 4.14: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Anne Baba Hayatta Olma Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu.....	33
Tablo 4.15: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Anne Baba Birliktelik Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu.....	34
Tablo 4.16: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Anne Baba Birliktelik Durumu göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu	34
Tablo 4.17: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Çocuk Sırasına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu.....	35
Tablo 4.18: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Çocuk Sırasına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu	35
Tablo 4.19: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Aile İlişkileriniz göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu.....	36
Tablo 4.20: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Çocuk Sırasına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu	36
Tablo 4.21: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Stres Faktörüne göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu.....	37
Tablo 4.22: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Stres Faktörüne göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu	37

Tablo 4.23: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Psikolojik Tedavi Görme Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu	38
Tablo 4.24: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Psikolojik Tedavi Görme Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu.....	38
Tablo 4.25: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Algılanan Anne Baba Tutum göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu.....	39
Tablo 4.26: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Algılanan Anne Baba Tutum göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu	40
Tablo 4.27: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Alkol Kullanım Sıklığına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu.....	41
Tablo 4.28: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Alkol Kullanım Sıklığına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu	42
Tablo 4.29: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Baba Alkol Kullanıma Sıklığına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu	43
Tablo 4.30: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Baba Alkol Kullanma Sıklığına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu	43
Tablo 4.31: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Anne Alkol Kullanıma Sıklığına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu	44
Tablo 4.32: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Anne Alkol Kullanma Sıklığına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu	44
Tablo 4.33: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Alkol Kullanım Amacına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu.....	45

Tablo 4.34: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Alkol Kullanım Amacına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu	46
---	----

EKLER LİSTESİ

EK – A: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

EK – B: MICHIGAN ALKOLİZM TARAMA TESTİ

EK – C: CAGE TESTİ

ÖNSÖZ

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinde alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasındaki ilişkiyi ve alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasında bazı sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını incelenmek istenmiştir. Çevre faktörleri bilişsel ve duyuşsal gelişim üzerinde etkilidir. Sosyal-çevresel değerlendirmeler eğitim ortamının planlanmasında önemli rol oluşturmaktadır. Aile ve ailenin sahip olduğu koşullar özellikle ilköğretim yıllarında çocuğun gelişimi üzerinde önemli bir role sahiptir.

Tez çalışmamda planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren sayın hocam Dr.Öğr.Üyesi Fatih BAL'a , çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen ve hayatımın her evresinde bana destek olan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

İnsanlık tarihinde bilinen en eski, bilinç durumuna, ruh haline, algısal ve bilişsel süreçlere ya da davranışlara etki eden ilaç olarak tanımlanan alkolün kötüye kullanımı ilk çağlardan beri endişe uyandırmıştır. Bireye bedensel olarak zarar vermenin yanında alkol kullanımı, psikolojik olarak da bireye etki edebilmektedir. İnsan ilişkilerine zarar verdiği, ekonomik problemlere yol açtığı, kazalara sebep olduğu bilinmektedir.

Bağımlılığa neden olan diğer maddelerden farklı olarak alkol, yasadışı bir madde olmadığından tüketimi kadar zararları da oldukça yaygındır. Tüketiminin yasal olması, bir sosyalleşme aracı olması, hüznün ve anksiyete seviyelerini düşürücü etkisinin olduğunun düşünülmesi gibi sebeplerle alkol bağımlılığı ve riskli miktarda alkol kullanımı olan bireyler yardım aramamaktadırlar.

Problemlili içme davranışı, aşırı alkol kullanımı, ağır içicilik, aşırı içme gibi terimlerin net bir tanımı olmamasının yanında araştırmalarda farklı yöntemlerle sınıflara ayrılmaktadır. Bunun yanı sıra bir bireyin alkol kullanımının bağımlılık veyahut kötüye kullanım kriterlerine uymaması önemsenmemesi gerektiği anlamını doğurmamaktadır.¹

Çalışmada ele alınan diğer değişkenlerimiz ise çevresel ve ailevi olan risk faktörleridir. Bireyin içerisinde bulunduğu toplumu meydana getiren ortama çevre denilmektedir. Meydana gelecek getiriye olumsuz etki edebilecek olayların gerçekleşme ihtimaline ise risk denilmektedir. Olumsuz gelişimsel neticelerin olma ihtimalini fazlalaştıran biyolojik ve çevresel unsurlara maruz kalma risk terimi ile açıklanmıştır.² Bilişsel ve duyuşsal gelişim üzerinde çevre faktörlerinin etkisi bulunmaktadır. Eğitim ortamının planlanmasında sosyal-çevresel değerlendirmelerin mühim rolü bulunmaktadır. Birden çok riskle karşılaşan çocuklar, kümülatif risk modeline bunlardan olumsuz etkilenmektedirler. Çocuğun maruz kaldığı toplam risk sayısının tespit edilmesinin kümülatif risk modeline göre uyumsuzluk veyahut başarısızlığı öngörmede kritik önemi bulunmaktadır.³ Bahsi geçen model, sosyo-demografik unsurların etkilerine odaklanır. Yoksulluk terimi sosyo-ekonomik bakımdan bakılarak incelendiğinde, kişinin sağlığı yönünden de yoksulluğun bir risk unsuru olduğu düşünülebilir. Çocuklarda sosyoekonomik seviyeye ilişkili olarak, kötü şartlarda yaşamanın ve beslenme azlığının sağlık sorunlarına neden olduğu ve

¹ Moira Plant ve Martin Plant, **Risk Takers: Alcohol, Drugs, Sex and Youth**, Tavistock/Routledge, London, 1992, s.49.

² "Çevre Nedir," <http://www.tdk.gov.tr> (Erişim tarihi: 21.09.2017)

³ Michael Rutter, Barbara Maughan, Peter Mortimore, ve Janet Ouston, **Fifteen Thousand Hours Secondary Schools And Their Effects On Children**, Harvard University Press, Cambridge, 1979, s.21.

zihinsel ve bedensel gelişimi etkilediği tespit edilmiştir. Maruz kalınan bu risk unsurlarının çocukların dil gelişimini etkilediğine dair araştırmalar mevcuttur.

Özellikle ilköğretim zamanlarında aile ve ailenin sahip olduğu şartlar çocuğun gelişimi üzerinde önemli bir rol oynar. Çocuğun bir takım fırsatlardan faydalanması ü ve ailenin çocuğa sunduğu bakım ile ilgili geniş aile yapısı ve sosyo-ekonomik durumun düşüklüğü şeklindeki şartlara dezavantaja neden olabilir. Çocuk üzerinde, çocuğun ya da ailenin yaşadığı, uzun zamanlı strese neden olacak negatif yaşam olaylarının negatif etkileri görülebilir.⁴

Üniversite öğrencilerinde alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasında bir ilişki bulunup bulunmadığının incelendiği bu araştırma, bu konu ile alakalı yapılmış benzer başka bir çalışma olmaması açısından literatüre katkısı olduğu düşünülen bir çalışmadır. Çalışmanın, alanın bu yöndeki eksikliğini gidermeye katkı sağlayacağı ve daha sonraki çalışmalar için veri niteliğinde özgün bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

⁴ Avrupa Komisyonu, **Türkiye İlerleme Raporu**, COM , 2009, s.533

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Üniversite öğrencilerinin alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Alt Problemleri

1) Üniversite öğrencilerinin alkol kullanım sıklığı ve çevresel-ailevi risk faktörleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2) Üniversite öğrencilerinin alkol kullanım sıklığı ve cinsiyet farklılıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3) Üniversite öğrencilerinin çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

1. Hipotez

H0: Üniversite öğrencilerinin alkol kullanım sıklığı ve çevresel-ailevi risk faktörleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Üniversite öğrencilerinin alkol kullanım sıklığı ve çevresel-ailevi risk faktörleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2. Hipotez

H0: Üniversite öğrencilerinin alkol kullanım sıklığı ve cinsiyet farklılıkları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H2: Üniversite öğrencilerinin alkol kullanım sıklığı ve cinsiyet farklılıkları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3. Hipotez

H0: Üniversite öğrencilerinin çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H3: Üniversite öğrencilerinin çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinde alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasındaki ilişkiyi ve alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasında bazı sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını araştırmak amaçlanmıştır.

1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Üniversite öğrencilerinde alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasında bir ilişki bulunup bulunmadığının incelendiği bu

araştırma, bu konu ile alakalı yapılmış benzer başka bir çalışma olmaması açısından literatüre katkısı olduğu düşünülen bir çalışmadır. Çalışmanın, alanın bu yöndeki eksikliğini gidermeye katkı sağlayacağı ve daha sonraki çalışmalar için veri niteliğinde özgün bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

1.5. SAYILTILAR

1. Araştırmanın örneklem grubunun evreni temsil ettiği varsayılmıştır.
2. Araştırmaya katılım gösteren çalışanların, Kişisel Bilgi Formu, Michigan Alkolizm Tarama Testi ve CAGE Testi'nde bulunan sorulara doğru şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

1. Gelişim üniversitesinde okuyan 150 öğrenciden elde edilen verilerle sınırlıdır.
2. Elde edilen veriler Kişisel Bilgi Formu, Michigan Alkolizm Tarama Testi ve CAGE Testi ile sınırlıdır.

1.7. TANIMLAR

Alkol: İnsanlık tarihinde bilinen en eski, bilinç düzeyini, ruh halini, bilişsel, algısal süreçleri veya davranışları etkileyen ilaç olarak tanımlanır.⁵

Risk: Ortaya çıkacak getiriyi olumsuz etkileyebilecek olayların gerçekleşme olasılığıdır.⁶

⁵ Aslı Doğrul, Alkol Kullanımı ve İntihar Olasılığının Stresle Başedebilme Yöntemleri ile İlişkisinin İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul, 2010, s.5. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

⁶ "Risk Nedir, " <http://www.tdk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 21.09.2017)

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ALKOL KULLANIMI

2.1.1. Tanım ve Tarihçe

Plant (1989)'ın aktardığı üzere 1785 senesinde Thomas Totter ve 1788 senesinde Benjamin Rush tarafından aşırı alkol kullanımının bir çeşit rahatsızlık olduğu düşüncesi ortaya atılmıştır. İlk kez 1849 senesinde İsviçreli Doktor Magnus Huss tarafından alkolizm terimi kullanılırken Dünya Sağlık Örgütü 1952 senesinde bu terimi; sosyal ve ekonomik fonksiyonlarını engelleyecek seviyede alkol bağımlılığı bulunan, aşırı alkol tüketen birey şeklinde açıklamıştır.⁷

Problemlili içme davranışı, aşırı alkol kullanımı, ağır içicilik, aşırı içme gibi terimlerin net bir tanımı olmamasının yanında araştırmalarda farklı yöntemlerle sınıflara ayrılmaktadır. Bunun yanı sıra bir bireyin alkol kullanımının bağımlılık veyahut kötüye kullanım kriterlerine uymaması önemsenmemesi gerektiği anlamını doğurmamaktadır.⁸

Standart içki birimlerine göre, genel olarak kullanılan standartları göz önüne getirdiğimizde; bir birim içki; yarım bardak rakı, viski ve cin gibi sert içkilere, bir kadeh şaraba ya da bir kutu biraya eşittir. Kadınlar için güvenli içicilik günde bir iken bu durum erkekler için ise iki birim içkidir. Ailesel, bireysel, biyolojik risk unsurlarının olmadığı durumlarda düşük risk seviyesi veya güvenli içiciliğin sağlık yönünden faydaları araştırmalarla kanıtlanmıştır.⁹

Güvenli içici miktarının üstünde alkol tüketimi bulunan yani riskli içme davranışı bulunan bireylerin içki tüketimi; o bireylerin sıhhatine, iş ve günlük hayatına, ailesine ya da arkadaşlarına zarar vermesine neden olabilir. Her gün aşırı oranlarda içen bazı bireyler bağımlılık belirtilerini yaşamazlar. Haftalarca alkol tüketmeyip yalnızca sosyal ortamlarda alkol tüketme olanağı bulan bazı bireyler ise aşırı içici olabilirler.¹⁰

Günlük kullandığı alkol miktarı 2 birim içkinin altında olan erkekler düşük derecede riskli içici olarak açıklanırlar. Yüksek seviyede riskli içicilik ise haftalık alkol tüketiminin 14 birim olması ya da bir defada peş peşe 4 birim ve üzerinde alkol kullanılması durumudur. Düşük seviyeli riskli içicilik kadınlarda ise günlük alkol

⁷ Martin Plant, **Alcohol-related Problems in High-risk Groups: Report on a WHO Study. Euro Reports and Studies**, Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 1989, s.109.

⁸ Moira Plant & Martin Plant, **Risk Takers: Alcohol, Drugs, Sex and Youth**, Tavistock/Routledge, London, 1992, s.49

⁹ Plant ve Plant, a.g.e., s.49

¹⁰ Plant ve Plant, a.g.e., s.49

kullanımının bir birimi geçmemesi halidir. Yüksek seviyede riskli içicilik ise haftalık alkol tüketiminin 7 birim ve üzeri veyahut peş peşe 3 birim ve üzerinde alkol kullanılması durumudur.¹¹

Pek çok araştırmacı tarafından aşırı içme farklı biçimlerde tanımlanmaktadır, fakat genellikle kullanılan standart erkek ve kadınlar için bir defada 4 ya da 5 içkiden fazlasının tüketilmesidir.¹²

2.1.2. Epidemiyoloji

Alkol bağımlısı bir birey yaşam süresini ortalama 10 ile 15 sene azaltmaktadır, her yıl alkol 22.000 can kaybına ve 2 milyon ölümcül olmayan kazaya neden olmaktadır. Dünyada, Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre (2004), 2 milyar insan alkol tüketmektedir, bunun yanında 76,3 milyon birey ise alkol kullanım bozukluğu tanısı almıştır. Yetişkinler tarafından dünyada kullanılan ortalama alkol miktarı 5.1 iken Türkiye'de ise 1.48'dir.¹³

Alkol ve Diğer Uyuşturucu Kullanımına Yönelik Avrupa Okul Anketi Projesi (2007), Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (ESPAD)'nce yürütülmektedir ve bu projede, 35 ülkede bulunan 15-16 yaşlarındaki öğrencilerden veriler elde edilmiştir. Bu çalışmaya katılım gösteren öğrencilerin %90'ının yaşamlarında en az bir kere alkol kullandığı fark edilmiştir. Erkekler katılım gösteren ülkelerin genelinde kızlardan daha fazla alkol kullanmaktadır ve bira ise en fazla kullanılan içki çeşididir. Katılım sağlayan öğrencilerin yarısı yaşamlarında en az bir defa sarhoşluğu deneyimlemişlerdir. 1995 senesinden itibaren son 30 gün içinde aşırı içme olayları özellikle kızlar için artmıştır.¹⁴

ESPAD projesine Türkiye 2003 senesinde 6 ilden toplanan veriler ile katılım göstermiştir. Alkol kullanımına dair verilerde son 12 ay içindeki %83 olan alkol kullanımı ortalamasının altında yer almış ve alkol kullanım oranı 15-16 yaş grubunda %35 olarak tespit edilmiştir. Son 12 ay içinde sarhoş olma ortalaması çalışma genelinde %53 iken Türkiye'de ise bu durum %16 olarak bulunmuştur.¹⁵

¹¹ Susan Nolen-Hoeksema, Gender differences in risk factors and consequences for alcohol use and problems. **Clinical Psychology Review**, 2004, Cilt: 24, Sayı: 8, s.981.

¹² Kelly Courtney, John Polich, Binge Drinking In Young Adults: Data, Definitions, And Determinants. **Psychological Bulletin**, 2009, Cilt: 135, Sayı: 1, s.142.

¹³ Benjamin Sadock and Virginia Sadock, **Synopsis of Psychiatry Behavioral Sciences/ Clinical Psychiatry**. Lippincott Williams and Wilkins, New York, 2007, s.47.

¹⁴ Björn Hibell, Ulf Guttormsson, Salme Ahlström, Olga Balakireva, Thoroddur Bjarnason, Anna Kokkevi, Ludwig Kraus, **ESPAD report 2007: Substance use among students in 35 european countries**. Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs, Stockholm, 2008, s.21.

¹⁵ Björn Hibell, Barbro Andersson, Thoroddur Bjarnason, Salme Ahlström, Olga Balakireva, Anna Kokkevi, Mark Morgan, **The ESPAD Report 2003: Alcohol And Other Drug Use Among Students In 35 European Countries**, Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs, Stockholm, 2004, s.35.

Aşırı içme dünyada, bilhassa İspanya ve İngiltere’de zamanla artış göstermiştir. Alkol tüketiminin sarhoş olmaya yol açmayacak oranda gelenek olduğu Fransa’da dahi aşırı içme kültürü artış göstermektedir. 15-16 yaş grubundaki 1036 öğrenci ile İskoçya’da gerçekleştirilen araştırmada sadece %2’sinin hayatında hiç alkol tüketmemiş olduğu, erkeklerde alkole başlama yaşınının 10.3, kızlarda ise 11.8 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹⁶ Alkol kullanımının Rusya’da geleneksel bir yapısı bulunmaktadır. İçkilerde yüksek alkollü olanların kullanımının fazla olduğu görülmektedir. Gerçekleştirilen bir çalışmaya göre Rusya’da erkek katılımcıların %80’i en az ayda bir kere, %10’u her gün bira tüketmektedir, 80’den fazlası ayda bir, %20’si haftada bir yüksek alkollü içki kullanmaktadır. Katılım sağlayan bireylerin %21’inde tehlikeli alkol tüketimi ile ilintili davranışlar fark edilmektedir.¹⁷

Türkiye’de, Dünya Sağlık Örgütü’nün verilerine göre alkol kullanım oranı %19.6 iken alkol bağımlılığı oranı ise %1.6’dır. Türkiye sınırları içerisindeki 5 ayrı ilde yapılmış olan bir çalışmada üniversite öğrencilerinin %63.3’ünün yaşamlarında en az bir defa alkollü içki tükettiği, %50.6’sının yaşamında bir defadan fazla, %25.3’ünün geçen hafta içinde, %65’inin ayda bir kere içki tükettiği tespit edilmiştir.¹⁸

2.1.3. Etiyoloji

Alkol tüketimi ile ilgili pek çok birey farklı davranışlar sergilemektedir. Alkolü her insanın tüketmemesi, her tüketen bireyin bağımlı olmaması dikkate alındığında bu bireyler için iyileşmeye dair müdahale tekniklerini geliştirebilmek amacıyla bağımlılığı anlamak önemli bir yer tutmaktadır. Farklı psikolojik kuramlar farklı şekillerde bağımlılığı ele almışlardır.

* Psikanalitik Yaklaşım:

Alkolic bireyler klasik psikanalitik kurama göre, gelişimin oral evresinde takılmaları neticesinde oral doyumu ağız yoluyla alkol olarak gidermektedirler. Önemli olan Rado’ya göre madde değil, onu kullanmak amacıyla gelişen dürtüdür. Bireyin acı veren olaylara karşı dayanıklılığı azsa ve kolayca depresyona giriyorsa, negatif duyguları alkol ile rahatlıkla yok olur, bir süre sonra bu maddenin etkisi geçer

¹⁶ Thomas Babor , Erin Winstanley, The World Of Drinking: National Alcohol Control Experiences İn 18 Countries. **Addiction**, 2008, Cilt: 103, Sayı: 5, s.721.

¹⁷ Susannah Tomkins vd., Prevalence And Socio Economic Distribution Of Hazardous Patterns Of Alcohol Drinking: Study Of Alcohol Consumption İn Men Aged 25-54 Years İn Izhevsk, Russia. **Addiction**, 2007, Cilt: 102, Sayı: 4, s.544.

¹⁸ İnci İlhan vd.,Alcohol Use Prevalence And Sociodemographic Correlates Of Alcohol Use İn A University Student Sample İn Turkey, **Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology**, 2008, Cilt: 43, Sayı: 7, s.575.

ve depresyon tekrar gelir ve ego varoluşunu yapay bir yoldan devam ettirme alışkanlığı edinir. Bağımlılık durumunda Glover, saldırganlık ve sadizm unsurlarını dikkate almıştır. Alkolizmi Knight daha sonra, çocuğuna aşırı bağımlı anneye karşı bilinçdışı kızgınlık dürtülerinin neden olduğu çatışmanın bireyin kendisine döndürülen mazoşist bir dışavurumu olarak açıklar. Bazı bireylerin az ölçüde alkolün disinhibasyon veya kaygı-düşürücü özelliğine bağlı olarak katı ve cezalandırıcı superego ile baş etmek amacıyla alkol kullandıkları da öne sürülür. Psikodinamik teoristler, günümüzde klinik tecrübelerinden de örnek alarak, bağımlı bireylerin; normal, rahat, canlı, enerjik hissetmeleri, kaygılı ve bunalmış hissetmemeleri sebebiyle alkol kullandıklarına ilişkin düşüncelerini dikkate alarak madde tüketiminin bir kendini düzeltme girişimi olduğunu iddia etmektedirler. Bağımlılığı emosyonel kederi azaltmak amacıyla kullanılan uyumlayıcı bir davranış şeklinde anlayan psikodinamik teori, bireyin kendi kendini düzenleme ile alakalı eksikliklerini giderir.¹⁹

* Davranışçı – Bilişsel Yaklaşım:

Bireyler davranışçı kurama göre uyumlu veyahut uyumsuz birçok davranışı öğrenerek yaparlar. Alkol tüketme davranışı geliştirmede de öğrenme etkili bir yoldur. İçki içme ile uyumlu kurallar ve ritüeller yardımıyla bireyler öğrenirler ve davranışı olgunlaştırırlar. Spesifik bir uyarıcının maddeyle devamlı olarak eşleşmesi klasik şartlanmaya göre, maddeye karşı aşırı bir isteğin meydana gelmesine neden olabilir.²⁰

Klasik ve edimsel şartlanmadan doğmuş olan sosyal öğrenme teorisi, birey unsurunu, bilhassa bilişsel kısımlarını da göz önünde bulundurarak onun ötesine ulaşmıştır. Bireylerin sadece kendi tecrübelerin değil, diğer insanların tecrübelerinden, model edinme ve özdeşleştirme gibi yollarla kavrayabilmek teorisinin üzerinde durduğu en önemli noktadır.²¹

Mekanik bir biçimde öğrenmeye neden olmayan sosyal öğrenme kuramında davranışın neticelerinde, bireyler etraflarında karşı karşıya kaldıkları uyaranların anlaşılmasında ve yorumlanmasında aktif rol oynarlar. Bandura'nın teorisi sayesinde bu yolla bilişsel psikolojinin temeli oluşturulmuştur. Zihinsel süreçler, bilişsel psikologlara göre incelenebilir ve incelenmesi gereklidir.²²

¹⁹ Joyce Lowinson vd., **Substance Abuse: A Comprehensive Textbook**, 4th edition, Williams vd., 2005, s.25.

²⁰ Korhonen, a.g.e., s.95

²¹ Thombs, a.g.e., s.101

²² Thombs, a.g.e., s.101

Kişiler büyürken beklenti teorisine göre, yaşamları boyunca alkolle alakalı aile ve arkadaşlarının eylemlerinden, söylediklerinden, okulda öğretilenlerden, filmlerden pek çok şey öğrenerek değişik tutumların oluşmasına neden olmaktadır. Sonuç beklentileri de bu tutumlardan biridir ve buna göre birey eğer olumlu sonuç beklentisine sahip ise alkol tükettiğinde çok eğleneceğini düşünebilir.²³

2.1.4. Alkol Kullanımı ile İlişkili Faktörler

Tek bir bakış açısı ile alkol tüketimini açıklamak imkansızdır. Bağımlılıkta; psikolojik, biyolojik ve sosyal sistemler etkileşim içerisinde. Aşırı alkol kullanımı, alkolü kötüye kullanım ve alkol bağımlılığıyla alakalı biyolojik, psikolojik ve sosyal pek çok risk unsuru bu sebeple incelenmektedir.²⁴

2.1.4.1. Biyolojik Faktörler

Kalıtımsal ve başka biyolojik unsurların bağımlılıktaki önemini gösteren araştırmalar çoğalmaktadır. Kalıtımsal açıdan bağımlı aile üyeleri bulunan bireylerin, bilhassa erkeklerin bağımlılık eğilimleri daha yüksektir. Bunun anlamı bu özellikteki bireylerin risk grubunda olduğudur, bu kesin bağımlı olacaklarını göstermez. Ailesinde herhangi bir maddeye bağımlılığı bulunan bireylerin araştırmalara göre pek çok maddeye karşı bağımlılık geliştirme riskleri bulunmaktadır.²⁵

Risk unsurları açısından alkol bağımlılığı incelendiği zaman genetiğin etkinin kadın ve erkekte eşit oranda olduğu ve bu oranın %55 olduğu tespit edilmiştir. Tek başına kalıtımsal eğilim alkol kullanım bozukluklarının bir nedeni olmamakla birlikte, sadece katkıda bulunan risk unsurları arasındadır. Alkolizmin gelişimi ile ilgili son 10 seneden gerçekleştirilen çalışmalar kalıtımsal eğilimin katkısını gözler önüne sermektedir. Aşırı alkol kullananların erkek çocuklarının alkol sorunu olma olasılığı gerçekleştirilen çalışmalara göre alkol kullanmayanlara oranla daha yüksektir.²⁶

Alkol kötüye tüketiminin beraber görülme oranı yapılan ikiz çalışmalarına göre, çift yumurta ikizlerinde tek yumurta ikizlerine oranla daha yüksektir. Fakat tek yumurta ikizlerinde de çift yumurta ikizlerinde de boş vakitlerini beraber geçiren ikizlerin, başka bireylerle geçiren ikizlere oranla daha fazla uyumluluk gösterdiği fark edilmiştir.²⁷

²³ Aaron Beck vd., **Cognitive Therapy of Substance Abuse**, Guildford Press, London, 2001, s.40

²⁴ Plant, a.g.e., s.126

²⁵ Korhonen, a.g.e., s.89

²⁶ Mary-Anne Enoch and David Goldman, The Genetics Of Alcoholism And Alcohol Abuse, **Current Psychiatry Rep.** 2001, Cilt: 3, Sayı: 2, s.144.

²⁷ Jeremy Quickfall , Nady El-Guebaly, Genetics And Alcoholism: How Close Are We To Potential Clinical Applications?. **Canadian Journal of Psychiatry**, 2006, Cilt: 51, Sayı: 7, s.461.

Yapılan bir araştırmada alkolik olan ve olmayan bireylerin, üniversite öğrencisi olan çocukları incelenmiştir ve %73.3'ünün alkol kullandığı görülmüştür. Ebeveynlerinden biri veya her ikisi alkolik olan alkol öğrencilerin alkole başlama yaşı, anne babaları alkolik olmayanlara oranla yaklaşık 1 sene daha öncedir. Ebeveynlerinden biri veya her ikisi alkolik olan öğrencilerde madde kullanımı da öteki gruba göre daha çöktür. Ebeveynlerinin her ikisi ya da sadece annesi alkolik olanların alkol kullanımı ise babası alkolik olanlara oranla daha fazla bulunmuştur.²⁸

Kişi vücudunda alkolün metabolize edilmesinin bireysel unsurlara göre farklılık göstermesi, alkolün biyolojik başka bir unsurudur. Alkolün metabolize olması için gerekli enzimin bazı kadınlarda yeterli olmadığı varsayılmaktadır. Kùltürler arası farklılıklar açısından da incelendiği zaman alkolün metabolize edilmesindeki enzimlerin görevlerinde farklılıklar olduğu saptanmıştır. Karaciğerdeki enzimler tarafından bir bireyin etil alkol almasının ardından asetaldehid metabolize olurken asetik aside de aldehid dehidrogenaz enzimi tarafından dönüştürülür. Bunun ardından da karbondioksit ile su evresine kadar yıkımı gerçekleşir. Aldehid dehidrogenazın kalıtsal yapısı sebebiyle bazı kişilerin asetaldehididi yavaş metabolize olur.²⁹

Alkol duyarlılığı, alkol tüketiminin biyolojik unsurlarıyla alakalı gerçekleştirilen araştırmalardan bir diğeri. Buna göre sarhoş olmak amacıyla bazı bireyler başka bireylere oranla daha fazla alkol kullanmaktadırlar.³⁰

2.1.4.2. Psikososyal Faktörler

Bütün davranışların belirleyicisi olarak pek çok unsuru bir arada inceleyen psikolojik bakış açısının bir davranışı anlatırken dikkat ettiği etmenler; din, aile, kùltür, hayat stili, sosyal çevre, duygular, düşünceler, davranışsal yetenekler ve fiziksel etmenlerdir.³¹

Etrafındaki bireylerden genel olarak destek gören bireylerin alkol tüketimine etki eden unsurlar değerlendirildiğinde daha az alkol tükettikleri görülmüştür. Akranların desteğiyle alakalı bulgular bilhassa dikkat çekici özelliktedir. Alkole başlama davranışına aile ilişkilerinin etki ettiği gözlemlenirken, alkol kullanımının devam ettirilmesinde ise akran ilişkilerinin etki ettiği görülmüştür. Bireylerin ruhsal sorunları sosyal destek arttıkça azalma göstermektedir, fakat desteğin ana kaynağı

²⁸ Abby Braitman vd., Alcohol and drug use among college student adult children of alcoholics. **Journal of Alcohol , Drug Education**, 2009, Cilt: 53, Sayı: 1, s.69.

²⁹ Gerald Davison, John Neale, Sheri Johnson & Ann Kring, **Abnormal Psychology**, 9th edition, John Willey & Sons, US, 2014, s.21.

³⁰ Quickfall ve El-Guebaly, a.g.e., s.461.

³¹ Sadock ve Sadock, a.g.e., s.50.

olan bireyde aşırı alkol tüketimi varsa bu durum kişideki alkol tüketim riskinin artmasına neden olabilmektedir.³²

Sosyalleşme ve kendine benzeyen kişileri arkadaş olarak tercih etme şeklindeki sebeplerle akran ilişkilerinin alkol tüketimini belirlemede mühim olduğuna gençlerle gerçekleştirilen araştırmalar sonucu elde edilen verilerle ulaşılmıştır. Sosyalleşme gayesinin üniversite öğrencilerindeki aşırı içme eyleminde de öne çıkan unsur olduğu gözlenmektedir. Akran ilişkilerinin aşırı içme epizodlarını etkilediğinin kanıtı olarak öğrenciler arasındaki parti ortamlarının ve içki oyunlarının aşırı içme eylemini arttırması durumu öne sürülebilir. Kişiler kendilerine eş tercih ederken de benzeri unsurlar sebebiyle kendileri ile benzer alkol içme davranışı bulunan bireyleri eş olarak seçmektedirler. Bireyin bu ortamları arayıp tercih etmesi, aşırı içme eylemine etki eden akran ortamlarına girmesinin bir diğer nedenidir.³³

Alkol tüketiminin başlangıcına ve artmasına anne babalık davranışlarının da etkisi vardır. Ağır içici olma durumu ailesi tarafından kabul edilmeyen, cezalandırılan ve ailenin tutarsız tutumu ile karşılaşan bireylerde daha fazla görülmektedir. Yapılan başka bir araştırmada da benzer biçimde sert, kontrollü aile yapısıyla beraber sıcak, şefkatli aile yapısının tek tek problemlili alkol tüketimine etki etmediği, fakat bir ailede her ikisinin birlikte bulunmasının problemlili alkol tüketimine neden olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.³⁴

Ailede kötü tutum, ihmal ve cinsel istismar hikayesi bulunan çocuklar Goldstein, Flett & Wekerle (2010)'in yaptığı araştırmaya göre olumsuz sonuçlarla baş edebilmek amacıyla alkol kullanmaktadırlar. Geçmiş deneyimleri neticesinde meydana gelen olumsuzluklarla baş edebilmek amacıyla erkekler alkol tüketerek daha iyi hissetmeye çalışırken, kadınlar ise oluşan depresyon ve kaygıyla baş edebilmek amacıyla kullanmaktadırlar.³⁵

Zorluklarla baş edebilmek amacıyla bireyler alkol ve benzeri bağımlılığa neden olan maddeleri tüketmektedirler. Bireyin baş edebilmek amacıyla içmesi, nahoş duygulardan kaçması, uzaklaşması anlamına gelmektedir. Duygularını yönetirken zorlandıkları için bu bireyler, aşırı içici olma konusunda risk grubundadırlar. Alkol kullanım bozukluklarını anlamada bireylerin, stresli durumlara

³² Sadock , a.g.e., s.50.

³³ John Clapp vd., Two Studies Examining Environmental Predictors Of Heavy Drinking By College Students. **Prevention Science**, 2003, Cilt: 4, Sayı: 2, s.99.

³⁴ Rutger Engels vd., Long-Term Effects Of Family Functioning And Child Characteristics On Problem Drinking In Young Adulthood, **European Addiction Research**, 2005, Cilt: 11, Sayı: 1, s.32.

³⁵ Abby Goldstein vd., Child maltreatment, alcohol use and drinking consequences among male and female college students: An examination of drinking motives as mediators. **Addictive Behaviors**, 2010, Cilt: 35, Sayı: 6, s.636.

karşı duyarlılıklarını düzenlemede baş vurdukları farklı baş etme yolları bulunmaktadır.³⁶

2.1.4.3. Sosyokültürel Faktörler

Araştırmacılar alkol bağımlılığında kültürel ve toplumsal unsurların önemi de incelemişlerdir. Sosyokültürel bakımdan bağımlılığı incelerken pek çok farklı etmenin bulunduğu fark edilmiştir. Alkol tüketimine toplumun yaklaşımının, bunula ilgili düşüncesinin, dini tutumlarının ve geleneklerin önemi üzerinde durulmuştur. Sarhoş olana kadar içmek İrlandalı erkekler bir gelenektir, Yahudiler ise çocuklarını aile içerisinde az miktarda içmeye teşvik ederler; çünkü onlarda sarhoş olmak bir zayıflık belirtisi olarak düşünülür. Alkol tüketimi Amerika ve Rusya'da bir sağlık problemine dönüşmüştür. Sosyal etkinin önemini görmek amacıyla alkol tüketimini araştırırken alkolün yasak olduğu Suudi Arabistan gibi ülkelerin varlığına da dikkat edilmelidir. Yasal olarak bir ülkenin alkole olan tutumu ulaşılabilirliğe etki ettiği için tüketime de etki edecektir. Koyulan yasaklar arada sınırlayıcı olduğundan bazı insanlar için riskli bir eylem olması ve heyecan verici olması onu çekici hale sokabilir.³⁷

Alkol tüketiminin kültürü Avrupa'da iki farklı biçimde ele alınmaktadır. Alkol kullanımı Akdeniz ülkelerinde gündelik yaşamın ve faaliyetlerin bir parçası olarak düşünülmektedir. Buralarda alkol tüketmeyen birey azdır ve çoğunlukla seçimleri şaraptan yanadır. Alkol Kuzey ülkelerinde ise gündelik hayat içinde kullanılmamaktadır. Buralarda alkol tüketmeyenler tüketenlerden fazladır ve genellikle içki sarhoşlukla sonuçlanmaktadır. Bu ülkelerde şarap tüketimi yoğun değildir. Bu iki farklılık son zamanlarda giderek azalmakta ve daha homojen bir yapıya dönüşmektedir.³⁸

Alkol kullanımına etki eden unsurlar arasında; aile, akranlar, medya, sosyal ortamda kabullenilen davranış kalıpları, maddeye ulaşılabilirlik sayılabilir. Mesela; sosyal tutumlar neticesinde geleneksel cinsiyet rolleri nedeniyle kadınların erkeklerden daha az alkol tükettikleri varsayılmaktadır. Gerçekleştirilen bir araştırmada Çek Cumhuriyeti'nde, geleneksel olmayan kadınların içme alışkanlığının erkeklere daha yakın olduğu saptanmıştır. Erkeklerin ve kadınların alkol kullanımı arasındaki fark, 29 ülkenin verilerini ele alan bir araştırmanın

³⁶ Jodie Feil , Penelope Hasking, The Relationship Between Personality, Coping Strategies And Alcohol Use. **Addiction Research , Theory**, 2008, Cilt: 16, Sayı: 5, s.526.

³⁷ Engin Gençtan, **Psikodinamik Psikiyatri ve Normal dışı Davranışlar**, Metis Yayınları, İstanbul, 2003, s.58.

³⁸ Kim Bloomfield vd., International comparisons of alcohol consumption. **Alcohol Research & Health: The Journal of The National Institute On Alcohol Abuse And Alcoholism**, 2003, Cilt: 27, Sayı: 1, s.95.

sonucunda da modernizm ile ters orantılı olarak bulunmuştur. Aşırı alkol tüketmenin normal ele alındığı üniversite öğrencileri arasında kadının toplumda değişen rollerinin alkol kullanımına etkisi belirgin olarak gözlenmektedir.³⁹

2.1.5. İçme Nedenleri

Alkol tüketmek için kişilerin farklı sebepleri, farklı motivasyonları bulunmaktadır. Beklenti teorisinde öne sürülen sonuç beklentileriyle içme sebepleri arasında bir ilişki vardır. Araştırmacılara göre içme sebepleri daha yakınsal bir öngörü sağlamaktadır.⁴⁰

Motivasyonel model Cox ve Klinger (1988) tarafından geliştirilmiştir ve bu modele göre kişiler alkol tüketiminin arzu edilen sonuca ulaşmalarına neden olacağına inandıkları için alkol içmektedirler. Bireylerin içerek ulaşmayı umdukları afektif değişimlerin, içmeyerek ulaşacaklarından daha tercih edilir olup olmaması onların içip içmeme davranışına neden olmaktadır. Alkol tüketimiyle insanların elde etmeyi beklediği iki tür afektif değişiklik bulunmaktadır. Alkolün duygu üzerindeki doğrudan olan kimyasal etkisi bunlardan ilki iken, dolaylı olarak bireyin yaşamındaki duygu değişimine yol açan başka bir güdünün düzenlenmesine olan etkisi ise ikinci değişikliktir. Direkt veya dolaylı olarak neden olduğu duygu değişimleri bu modele göre bireyin kişinin alkol tüketimini devam ettirmesine yol açmaktadır. Aynı karar mekanizmasıyla bütün alkol kullanım dereceleri yönetilmektedir. Çoğunlukla bu mekanizma bilinçdışı ve otomatik bir oluşumdur. İçki içme motivasyonları bu modele göre iki boyuta ayrılmaktadır. Bunlar; kaynak ve değer boyutlarıdır. Pozitif ve negatif olarak ayrılan değer boyutunda bireyler pozitif bir sonuca ulaşmak için veya negatif bir sonuçtan uzaklaşmak için içme eyleminde bulunurlar. İçsel ve dışsal olarak ayrılan kaynak boyutunda ise bireyler içsel ya da dışsal bir ödül alma beklentisi içinde olurlar. Alkole karşı biyokimyasal reaksiyonları, kişilik özellikleri ve deneyimledikleri sosyokültürel çevreden oluşan geçmiş alkol kullanım deneyimleri bireylerin mevcut içme motivasyonlarını şekillendirmektedir.⁴¹

Motivasyonel modeldeki iki boyutu çaprazlayan Cooper (1994), dört gruptan oluşan içme sebepleri modelini oluşturmuştur. Bu modelin grupları şunlardır:⁴²

³⁹ Giora Rahav vd., The Influence Of Societal Level Factors On Men's And Women's Alcohol Consumption And Alcohol Problems. **Alcohol and Alcoholism: International Journal of the Medical Council on Alcoholism**, 2006, Cilt: 41, Sayı: 1, s.47.

⁴⁰ Michael Lyvers vd., Drinking motives, drinking restraint and drinking behaviour among young adults. **Addictive Behaviors**, 2010, Cilt: 35, Sayı: 2, s.116.

⁴¹ Miles Cox , Eric Klinger, A Motivational Model Of Alcohol Use. **Journal of Abnormal Psychology**, 1988, Cilt: 197, Sayı: 2, s.168.

⁴² Lynne Cooper, Motivations For Alcohol Use Among Adolescents: Development And Validation Of A Four Factor Model, **Psychological Assessment**, 1994, Cilt: 6, Sayı: 2, s.117.

Eğlenme: Bu aşamada pozitif ruh halini, mutluluğu arttırmak için içme davranışında bulunulur. Birey eğer heyecan arayışı içindeyse uyarılmayı arttırmak amacıyla istenilen duygusal tecrübeye, duruma varmak için kullanabilmektedir. Genellikle erişkin erkeklerde ve hem cinsleriyle olan gruplarda içme davranışları gözlenmektedir.⁴³

Sosyalleşme: Bu boyutta birey olumlu sosyal ödül alma için içme davranışında bulunur. Aşırı içme eylemleriyle sosyalleşme motivasyonu ile içme arasında bir ilişki bulunmamaktadır. Bu boyutun amacı sosyal ortamlarda, diğer bireylerle güzel, hoş vakit geçirmektir.⁴⁴

Baş çıkma: Bu boyutta birey olumsuz duyguları azaltmak için içme davranışında bulunur. Bu durum genellikle aşırı içicilerde ve alkol kullanım sorunu olan bireylerde görülmektedir.⁴⁵

Uyum sağlama: Bu boyutta birey reddedilmemek için içme davranışında bulunur. Bu boyutun amacı içki tüketilen ortamlara uyum sağlama konusunda bireyin kendisini baskı altında hissetmesi, bireyin sosyal bir ortama kabul edilmesi için alkol tüketmesinin gerekli olduğunu düşünmesidir.⁴⁶

Alkol tüketim miktarının eğlenme ve baş edebilme sebeplerinde daha fazla olduğu gözlenmiştir.⁴⁷ Gerçekleştirdikleri bir araştırmada Carpenter ve Hasin (1998) olumsuz duygularla baş edebilmek için içmenin son bir yıl içindeki sarhoş olma miktarlarıyla alakalı olduğunu, eğlenmek için içmeninse bütün alkol tüketim davranışlarıyla ilişki içerisinde olduğunu saptamışlardır.⁴⁸ Üniversite öğrencilerinin ilk yıllarında ve azınlık gruplarında uyum sağlamak için içme sebebinin daha çok görüldüğü gözlenmiştir.⁴⁹

Üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada Topuz (2004), baş edebilme ve uyum sağlama boyutlarının derecesinin erkeklerde kızlara oranla daha yüksek olduğunu bulmuştur. Erkekler genellikle olumsuz duygularından uzaklaşmak ve akranlar tarafından kabullenilmek için alkol kullanmaktadırlar. Eğlenme,

⁴³ Cooper, a.g.e., s.117

⁴⁴ Cooper, a.g.e., s.117

⁴⁵ Cooper, a.g.e., s.117

⁴⁶ Cooper, a.g.e., s.117

⁴⁷ Carla Grayson vd., Motives To Drink As Mediators Between Childhood Sexual Assault And Alcohol Problems In Adult Women, **Journal of Traumatic Stress**, 2005, Cilt: 18, Sayı: 2, s.137.

⁴⁸ Kenneth Carpenter , Deborah Hasin, Reasons For Drinking Alcohol: Relationships With DSM-IV Alcohol Diagnoses And Alcohol Consumption In A Community Sample. **Psychology of Addictive Behaviors**, 1998, Cilt: 12, Sayı: 3, s.168.

⁴⁹ Matthew Martens vd., Drinking Motives And College Students: Further Examination Of A Four-Factor Model. **Journal of Counseling Psychology**, 2008, Cilt: 55, Sayı: 2, s.289.

sosyalleşme, baş edebilme ve uyum sağlama, üniversite öğrencilerinde en fazla görülen içme sebebi sıralamasıdır.⁵⁰

2.1.6. Alkol Kullanım Bozukluklarında Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler

2.1.6.1. Alkol Kullanım Bozukluklarında Risk Faktörleri

Alkol kullanım bozukluklarının gelişmesinde bir tek risk etmeni tek başına etkili olmasa dahi bireyin önemli bir risk unsurunun bulunması, bozukluğun meydana gelme olasılığını arttırmaktadır. Bireysel risk etmenlerinin değişik türleri, bu etmenlerin şiddet ve doğasından gelen değişik şiddette olumsuz neticelerin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Risk etmenlerinin olumsuz etkilerini farklılaştırabilecek özellikte etki yaratan bazı koruyucu etmenlerse meydana gelme olasılığı bulunan olumsuz etkilerin şiddetini azaltmakla beraber olumsuz neticelerden koruyabilme özelliği gösterebilmektedir. Pek çok araştırmacı bundan dolayı risk etmenleri ve koruyucu etmenler arasındaki ilişki üzerine araştırmalar yapmaya başlamışlardır.⁵¹

Gerçekleştirdikleri bir çalışmada Hawkins, Catalona ve Miller (1992)⁵², alkol ve öteki uyuşturucu maddeler için risk etmenleri ve koruyucu etmenler üzerine araştırmalarda bulunmuşlardır. Risk etmenlerini gerçekleştirdikleri araştırma sonucuna göre “kültürel etmenler” ve “kişisel ve bireylerarası etmenler” olarak iki gruba bölmüşlerdir. Maddeye rahat ulaşılabilirlik, madde kullanımına destek veren yasa ve normlar, yoksulluğun aşırı olması, çevre koşullarındaki aksaklıklar kültürel etmenler grubunda bulunan risk etmenlerindendir. Bedensel etmenler, ailenin alkol ve öteki uyuşturucu maddeler ile ilgili davranış ve inançları, yeterli ve tutarlı olmayan aile yönetimi, aile bağlarının zayıf olması, erken başlayan ve devam eden davranım problemleri, eğitime karşı ilgi yoksunluğu, madde kullanan akranlarla ilişki, madde kullanımına destek veren inançlar kişisel ve bireylerarası etmenlerde bulunan risk faktörlerindendir.

12-18 yaş arasındaki 367 çocukla Arjantin’de yapılan bir araştırmada ulaşılan bulgulara göre akranların alkol tüketmesi, çocukların alkol tüketme davranışının en güçlü öncüsüdür. Araştırma bulgularına göre, akranlarının genelinin

⁵⁰ Ayfer Topuz, Alcohol Use Among Boğaziçi Students: Differences by Drinking Motives, Gender, Grade Point Average, Level of Academic Progress, Living Arrangement, Parental Education, Participation in Social Activities and Perceived Harm of Alcohol, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 2004, s.14. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

⁵¹ Umut Yıldız, İzmir Liselerinde Sigara, Alkol, Madde Kullanım Yaygınlığı, Hazırlayıcı ve Koruyucu Faktörler, Ege Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2009, s.19. **(Yayımlanmamış Doktora Tezi)**

⁵² David Hawkins vd., Risk And Protective Factors For Alcohol And Other Drug Problems In Adolescence And Early Adulthood: Implications For Substance Abuse Prevention, **Psychological Bulletin**, 1992, Cilt: 112, Sayı: 1, s.64.

alkol tüketmesi fikri, çocuğun kendisinin de alkol tüketmesi için mühim bir risk etmenidir.⁵³

İlhan, Doğan, Demirbaş ve Boztaş'ın (2002)⁵⁴ Türkiye'de, alkol bağımlılarında alkole başlamada belirleyici risk etmenleriyle alakalı olarak yaptıkları araştırmada risk etmenlerinin dağılımı ele alındığında, genel olarak arkadaş ortamının etkisi dikkat çekmektedir. Çocukluk evresinde ailede alkol tüketen birinin olması aynı araştırmanın sonuçlarına göre, öteki evrelere oranla ayrı bir risk etmeni olarak tespit edilmiştir.

Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi'nde okuyan 4762 öğrenciyle, üniversite öğrencilerinin sigara, alkol ve uyuşturucu tüketiminde etkili olan risk etmenleri araştırılmıştır.⁵⁵ Alkol tüketiminde etkili olan risk etmenleri araştırmada ulaşılan bulgulara göre, erkek, yüksekokul veyahut meslek yüksekokulu öğrencisi olmak, anne babadan biri veya ikisinin de lise ya da daha üstü eğitim derecesine sahip olması şeklindedir.

2.1.6.2. Alkol Kullanım Bozukluklarında Koruyucu Faktörler

Bir anlamda risk etmenlerinin zıttı olan koruyucu etmenler, madde tüketim riskini, risk unsurlarını nötrleştirerek azaltır veya yok eder. Yani koruyucu etmenler, risk etmenlerinin olumsuz etkilerini farklılaştırabilecek özellikte etki göstererek meydana gelme olasılığı olan olumsuz etkilerin şiddetini azaltmakta ya da olumsuz neticeleri komple yok etmektedir. Bundan dolayı, araştırmada tespit edilen risk unsurlarının koruyucu etmenlere dönüştürülmesiyle madde kullanımını sonlandırılabilir.⁵⁶

Bu konuyla alakalı çalışmalarında ulaştıklarına göre Hawkins, Catalona ve Miller (1992),⁵⁷ alkol ve öteki uyuşturucu maddeler için bir takım koruyucu etmenler olduğunu tespit etmişlerdir. Amaçlara dair yüksek motivasyon, anne baba tutumunda tutarlılık, sosyal destek, tutarlı çevre, geleneklere bağlılık, toplumda madde karşıtı mesajlar kişinin içerisinde olduğu çevreye dair etmenlerken; problem çözme yetenekleri, güçlü yaşam yetenekleri, öfkeyi uygun ifade etme, mizah ve empati yetenekleri ise kişiye dair koruyucu etmenlerdir.

⁵³ Angelina Pilattii vd., Underage Drinking: Prevalence And Risk Factors Associated With Drinking Experiences Among Argentinean Children. *Alcohol*, 2013, Cilt: 47, Sayı: 4, s.323.

⁵⁴ İnci İlhan vd., Alkol Bağımlılarında Alkole Başlamada Belirleyici Risk Etmenlerinin Gelişim Dönemlerine Göre İncelenmesi, *Bağımlılık Dergisi*, 2002, Cilt: 3, Sayı: 2, s.84.

⁵⁵ Coşkun Bakar vd., Prevalence And Related Risk Factors Of Tobacco Alcohol And İlicit Substance Use Among University Students. *European Journal of Psychiatry*, 2013, Cilt: 27, Sayı: 2, s.97.

⁵⁶ Yıldız, a.g.e., s.19

⁵⁷ Hawkins vd., a.g.e., s.65

Yaptıkları çalışmada Scheier, Botvin ve Baker (1997)⁵⁸ ergenlerde alkol tüketiminin yordayıcıları olarak risk ve koruyucu etmenleri incelemişlerdir. Araştırma sonunda dikkat, algı, hafıza, problem çözebilme, sebep sonuç ilişkisi kurma, hayal gücünü kullanabilme gibi yetenekleri içeren bilişsel gelişim yeteneklerinin aşırı alkol tüketimine karşı koruyucu etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, bireyin yaşamında bulunan temel hedef ve yönelimler ile bunlarla ilişkili davranışlar arasındaki bağlantıyı ortaya koyan psikolojik işlevsellik yeteneğinin üstünlüğü, gençleri yüksek risk durumlarına karşı koruyan ve alkol tüketimi olasılığını azaltan bir etmen olarak bildirilmiştir.

1237 lise öğrencisiyle Türkiye’de yapılan bir çalışmada ergenlerde görülen ve alkol tüketimini de kapsayan problem davranışların risk etmenleri ve koruyucu unsurlar bakımından yordanması incelenmiştir. Akademik başarıyı önemseme, gelecek ile ilgili olumlu istek ve okula yönelik pozitif tutum, çalışma sonucunda ulaşılan bulgulara göre problem davranışlar için koruyucu etmen rolündedir. Bunun yanında problem davranışları meydana getirme yatkınlığını aile ilişkilerinden memnun olmak ve sağlıklı davranışlarla alakalı anne baba modellerine sahip olmak da azaltan koruyucu unsurlardandır.⁵⁹

2.2.ÇEVRESEL VE AİLEVİ RİSK FAKTÖRLERİ

Bireyin içerisinde bulunduğu toplumu meydana getiren ortama çevre denilmektedir. Meydana gelecek getiriye olumsuz etki edebilecek olayların gerçekleşme ihtimaline ise risk denilmektedir. Olumsuz gelişimsel neticelerin olma ihtimalini fazlalaştıran biyolojik ve çevresel unsurlara maruz kalma risk terimi ile açıklanmıştır.⁶⁰ Bilişsel ve duyuşsal gelişim üzerinde çevre faktörlerinin etkisi bulunmaktadır. Eğitim ortamının planlanmasında sosyal-çevresel değerlendirmelerin mühim rolü bulunmaktadır. Birden çok riskle karşılaşan çocuklar, kümülatif risk modeline bunlardan olumsuz etkilenmektedirler. Çocuğun maruz kaldığı toplam risk sayısının tespit edilmesinin kümülatif risk modeline göre uyumsuzluk veyahut başarısızlığı öngörmeye kritik önemi bulunmaktadır.⁶¹ Bahsi geçen model, sosyo-demografik unsurların etkilerine odaklanır. Yoksulluk terimi sosyo-ekonomik

⁵⁸ Lawrence Scheier vd., Risk And Protective Factors As Predictors Of Adolescent Alcohol Involvement And Transitions In Alcohol Use: A Prospective Analysis. **Journal of Studies on Alcohol**, 1997, Cilt: 58, Sayı: 6, s.652.

⁵⁹ Müge Siyez ve Ferda Aysan, Ergenlerde Görülen Problem Davranışların Psiko- Sosyal Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler Açısından Yordanması, **Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2007, Cilt: 20, Sayı: 1, s.145.

⁶⁰ "Risk Faktörü Nedir," <http://www.tdk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 21.09.2017)

⁶¹ Michael Rutter vd., **Fifteen Thousand Hours Secondary Schools And Their Effects On Children**, Harvard University Press, Cambridge, 1979, s.21.

bakımdan bakılarak incelendiğinde, kişinin sağlığı yönünden de yoksulluğun bir risk unsuru olduğu düşünülebilir. Çocuklarda sosyoekonomik seviyeyle ilişkili olarak, kötü şartlarda yaşamının ve beslenme azlığının sağlık sorunlarına neden olduğu ve zihinsel ve bedensel gelişimi etkilediği tespit edilmiştir. Maruz kalınan bu risk unsurlarının çocukların dil gelişimini etkilediğine dair araştırmalar mevcuttur. Stanton-Chapman ve arkadaşlarının (2004) aktardığı üzere Sameroff, Seifer, Baldwin ve Baldwin (1993)'in kümülatif risk unsurlarının özelliklerine dair araştırmaları bulunmaktadır. Sameroff ve arkadaşları (1993) bu araştırmalar neticesinde hipotezi test etmek amacıyla sunulan desende 10 tane sosyal risk unsuru ileri sürmüştür.⁶² Bunlar;

(a) Anneye has zihinsel veya psikolojik sağlık problemleri

(b) Annede kaygı

(c) Annenin çocuğa olan tutumu

(d) Anne çocuk iletişimi

(e) Annenin eğitim seviyesi

(f) Ebeveynlerin mesleği

(g) Etnik durum

(h) Ebeveynlerin yokluğu

(i) Uzun zamanlı strese neden olan yaşam olaylarıyla karşı karşıya kalmış olma

(j) Hane halkı büyüklüğü

Bu unsurların gelişim üzerinde etkili olduğu kümülatif risk unsurları indeksine bağlı olarak tespit edilmektedir. Stanton-Chapman ve arkadaşlarının (2004) aktardığı üzere Sameroff, Seifer, Baldwin ve Baldwin'nin (1993) ortaya koyduğu risk modellerine göre esas alınan diğer bir araştırma ise aile risk unsurları şeklinde 10 adet maddeden oluşmaktadır.⁶³

(a) Yoksulluk hali

(b) Anne eğitim seviyesi

⁶² Tina Stanton vd., Cumulative Risk And Low-Income Children'S Language Development, **Early Childhood Special Education**, 2004, Cilt: 24, Sayı: 4, s.227.

⁶³ Stanton vd., a.g.e., s.227

- (c) Hane halkı büyüklüğü
- (d) Boşanmış ebeveynler
- (e) Stresli hayat olayları
- (f) Annede bulunan depresyonun etkileri
- (g) Anne çocuk etkileşimleri
- (h) Anne zekâ seviyesi
- (i) Ev çevresi kalitesi
- (j) Günlük hayat çevresi kalitesi

Gelişim Stanton-Chapman ve arkadaşlarının (2004) aktardığı üzere Sameroff ve arkadaşlarının (1993) geliştirdikleri gelişim modeline göre devamlı olarak ilerlemesiyle beraber sosyal, çevresel ve biyolojik unsurlar da gelişime etki etmektedir. Bebeklikten başlayarak kişinin çeşitli çevresel ve bilişsel unsurlardan etkilendiğini iddia ettikleri bu gelişim modelini Sameroff ve arkadaşları (1993), transaksyonel model olarak isimlendirmişlerdir.⁶⁴

Bilhassa ilköğretim zamanlarında aile ve ailenin sahip olduğu şartlar çocuğun gelişimi üzerinde önemli bir rol oynar. Çocuğun bir takım fırsatlardan faydalanması ü ve ailenin çocuğa sunduğu bakım ile ilgili geniş aile yapısı ve sosyo-ekonomik durumun düşüklüğü şeklindeki şartlarsa dezavantaja neden olabilir. Çocuk üzerinde, çocuğun ya da ailenin yaşadığı, uzun zamanlı strese neden olacak negatif yaşam olaylarının negatif etkileri görülebilir. “Ev çevresi” kavramı, ev içi ve yakın çevre şartlarını içerir, çocuğun ne çeşit olanaklarının bulunduğu ve bundan ne kadar yararlanabildiğini aktarır. “Avrupa”da Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı: Sosyal ve Kültürel Eşitsizliklerle İlgilenmek” ismiyle Türkiye”de yayınlanmış olan araştırmada Avrupa Komisyonu”nun (2009) çeşitli sosyo-ekonomik unsurların çocuğun gelişiminde negatif etkileri olabileceği söylenmiştir. Gelişim üzerinde, sosyo-ekonomik durumun yüksek olmaması, azınlık sorunu, eğitim ortamlarında meydana gelebilecek dezavantajlar gibi unsurların hepsinin bir arada olmasından dolayı oluşabilecek etkinin, göz önünde bulundurulmuş unsurların tek başına düşünüldüğünde neden olacağı etkiden daha fazla insana etki edeceği belirtilmiştir. Sosyo-duyuşsal yeterlilik, sağlık gibi gelişim kademelerinde aile unsurunda bulunan risklerin artmasının negatif etkilere yol açabileceği bildirilmiştir. Çocuğun doğum kilosunun az olması, zekasının zayıf olması, kişiliğinin zor olması, çocuktaki sağlık

⁶⁴ Stanton vd., a.g.e., s.227

sorunları, ebeveynlerinin birçok çocuğunun olması, anne babasının psikolojik rahatsızlıkları, iş stresi, işinin olmaması, kötü ev şartları, aile ve çocuğun suç ya da şiddete bulaşması risk faktörleri arasındadır.⁶⁵ Bazı araştırmacılar dil gelişimi üzerinde belirtilen risk unsurlarının etkilerini ele alan araştırmalar gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonunda dil gelişimi için düşük sosyo-ekonomik seviyenin bir risk unsuru olduğu neticesine ulaşılmıştır.⁶⁶

Çocuğun kişilik gelişiminde Watson'a (1983) göre çevresel ve sosyo-kültürel şartların önemli bir yeri bulunmaktadır. Davranışçılık kuramından yola çıkan Watson (1983)'a göre çevreden gelen uyarıcılara gösterilen tepkiler kişinin davranışının değiştiğini bildirir. Bu gözlenebilen davranışlar dikkate alınmalıdır. İnsanın çevresinde bulunarak onda olumsuz duygu ve davranışların oluşmasına neden olabilecek risk unsurları arasında göç faktörü, etnik durum, ailesel unsurlar, hayat şartları, sağlık, çocuktaki negatif davranış, ebeveynlerinin uyguladığı şiddet, ebeveynlerinin fiziksel ve psikolojik sağlık durumu, yüksek olmayan sosyo-ekonomik durum, strese neden olan hayat olaylarının aile üyeleri üzerindeki uzun zamanlı etkisi gibi pek çok değişken bulunmaktadır. Çocuklarda gözlemlenecek olumsuzlukların seviyesinde, çocuğun karşı karşıya kaldığı risk unsuru olarak belirlenen değişkenlerin sayısı arttığında bir artma görülebilir. Olumsuz ergen davranışlarına yol açmasına ek olarak risk unsurlarıyla karşı karşıya kalmanın umutsuzluğa da neden olabileceği bildirilmektedir. Çocuğun karakter gelişiminde ailenin, öğretmenin, arkadaşların ve okulun yerinin önemli olduğu varsayılabilir. Olumsuz davranış yönünden ele alındığında bunlara ek olarak kardeş sayısının fazla olması, oda sayısının eksik olması, kalabalık aile, parçalanmış aile şeklindeki etkenlerin var olmasının olumsuz davranışlarda bulunan çocuklar arasında daha fazla oranda bulunduğu ile ilgili araştırma neticeleri bulunmaktadır. Emosyonel ve davranışsal yönden boşanmanın çocukta problemlere neden olmasında etkili bir durum olduğu, okulda veyahut oyun alanlarında, ailesi boşanmış çocukların sağlıklı aile yapısına sahip olduğu varsayılan çocuklardan daha çok agresif ve anti-sosyal davranışlar gösterdiği bildirilmektedir. Ebeveynlerin eğitim seviyesinin düşmesi ebeveynlerin eğitim durumu yönünden ele alındığıdaysa çocuğa karşı eğitim alanında sunulabilecek desteğin azalması anlamını doğurabilir. Okula başlamadan önce ve okula başladıktan sonra çocuğa sunulabilecek ailesel yardım ile ilgili okuma yazma bilmeyen anne babalar yönünden düşünüldüğünde bir sınırlılık olacağı varsayılabilir. Çocuğun sosyal çevresi içerisinde bu çalışma kapsamında çevresel risk adı altında göz önünde tutulan unsurlar demografik değişkenlerdir. Kişiye etki

⁶⁵ Avrupa Komisyonu, **Türkiye İlerleme Raporu**, COM, 2009, s.533,

⁶⁶ Stanton vd., a.g.e., s.227

edebilecek çevre unsurları çocuğun aile şekli, kardeş sayısı, doğum sıralaması, sağlık sorunları, boşanmış ebeveyn durumu, sosyo-ekonomik şartlar, yaşadığı evin özellikleri, gittiği okul, sınıf seviyesi gibi çeşitli ve çocuğun sosyal çevresi içerisinde bulunan etmenler şeklinde varsayılmıştır.⁶⁷

⁶⁷ Haluk Yavuzer, **Çocuk ve Suç**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2001, s.170.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışma “İlişkisel tarama modeli”ne uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Bu model iki veya daha çok değişken arasında beraber değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma desenlerinin tamamıdır.⁶⁸

3.2. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini İstanbul ilinin Avcılar ilçesindeki üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise İstanbul’un Avcılar ilçesindeki Gelişim Üniversitesi’ndeki 150 öğrenci oluşturmaktadır.

3.3. ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Örneklem grubunu oluşturanlarla ilgili bilgi edinmek için araştırmacı tarafından oluşturulan bilgi toplama formunda kişilere yaşları, cinsiyetleri, medeni durumları, eğitim seviyeleri, gelir düzeyleri gibi değişkenleri belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur (Ek A).

3.3.2. Michigan Alkolizm Tarama Testi

Bu testten bir bireyin alkol veya madde tüketim problemi barındırıp barındırmadığını, barındırıyorsa seviyesini tespit etmek amacıyla faydalanılır. 1983 senesinde Gibbs’in geliştirdiği testin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Coşkunol ve arkadaşları tarafından 1995 senesinde gerçekleştirilmiştir. Bu test 25 soruluk bir kendini değerlendirme ölçeğidir ve ilk soru puanlamaya dahil edilmez. Sorular evet/hayır biçiminde cevaplandırılmaktadır. Alınan yüksek puanlar sosyal faaliyetlerde bozulma ve bağımlılıkta belirginleşme anlamına gelmektedir (Ek B).⁶⁹

3.3.3. CAGE Testi

Ewing (1984) tarafından geliştirilen CAGE Testi, alkolizmin tespit edilmesi için yaygın olarak kullanılmaktadır ve 4 sorusu bulunmaktadır. Bu sorular “evet ya da hayır” biçiminde cevaplandırılmaktadır. Bu test tanı amaçlı değildir. 2 veya daha fazla “evet” cevabı “riskli kullanım” olarak ele alınırken, alkol kötüye kullanımı ve

⁶⁸ Niyazi Karasar, **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005, s.52.

⁶⁹ Özgül Gülömür Çınar, Erkek Alkol/Madde Bağımlılarında Çocukluk Çağı Travmasının, Öfke, Agresyon ve Dürtüsellikle İlişkisi, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 5.Psikiyatri Birimi, İstanbul, 2010, s.32. (**Doktora Uzmanlık Tezi**)

bağımlılık yönünden ek değerlendirmeyi lüzum gören bir tarama testidir. Bu test Türkiye’de pek çok araştırmada kullanılmıştır. Arıkan ve arkadaşları’nın 1991 senesinde gerçekleştirdikleri araştırmada bu testin etkin ve güvenilir bir tarama testi olduğu ispatlanmıştır (Ek C).⁷⁰

3.4. VERİ ANALİZ TEKNİKLERİ

Veri toplama araçları ile elde edilen veriler bilgisayar ortamına sayısal ifade olarak girilmiş ve bu veriler sosyal bilimler için istatistik paket programı (SPSS 18) kullanılarak istatistiksel sonuçlara dönüştürülmüştür.

Analizlere başlamadan önce veriler normal dağılım açısından incelenmiştir. Üniversite öğrencilerden oluşan grubun bağımlı değişken Michigan Alkolizm Tarama testi düzeyleri Shapiro-Wilk Testinde (S-W= .726, df= 150, p=.000) normal dağılım göstermediği görülmüştür. Bağımlı değişkenlerden CAGE testi Shapiro-Wilk Testinde (S-W= .475, df= 150, p=.000) normal dağılım göstermediği görülmüştür.

Analiz sonuçlarında, anlamlılık düzeyleri en az $p < .05$ olarak kabul edilmiştir. Sonuçlar, SPSS programının hesapladığı değer. 05’den küçükse anlamlıdır, .05’den büyükse anlamsızdır ilkesine göre değerlendirilmiştir. İki den fazla bağımsız değişkenler arasındaki farkın anlamlılığı için Kruskal Wallis Testi, iki değişken arasındaki ortalamalar arasındaki farkın manidarlığı için de Mann Whitney-U Testi kullanılmıştır. Araştırmanın sürekli değişkenleri arasındaki ilişki Spearman Korelasyon ile test edilmiştir. Michigan Alkolizm Tarama ve CAGE testini ne şekilde yordadığını belirlemek için de regresyon analizi yapılmıştır.

⁷⁰ Hüseyin Alaçam, Denizli Bölgesi Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Görülme Sıklığı ve Yetişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu ile İlişkisi, Pamukkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Denizli, 2012, s.38. **(Doktora Uzmanlık Tezi)**

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Tablo 4.1: Örneklemede Yer Alan Üniversite Öğrencilerine Çeşitli Değişkenlere Göre Yüzde Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kız	103	68,7
Erkek	47	31,3
Yaş	N	%
18-20 yaş arası	73	48,7
20-25 yaş arası	73	48,7
25-30 yaş arası	4	2,7
Anne Eğitim Durumu	N	%
Okuryazar değil	14	9,3
Okuryazar	5	3,3
İlkokul	57	38,0
Ortaokul	32	21,3
Lise	30	20,0
Üniversite	9	6,0
Lisansüstü ve üzeri	3	2,0
Baba Eğitim Durumu	N	%
Okuryazar değil	6	4,0
Okuryazar	2	1,3
İlkokul	37	24,7
Ortaokul	35	23,3
Lise	44	29,3
Üniversite	23	15,3
Lisansüstü ve üzeri	3	2,0
Anne Baba Hayatta mı?	N	%
Evet	143	95,3
Hayır	7	4,7
Birliktelik Durumu	N	%
Annem-Babam birlikte	139	92,7
Annem-Babam boşandı	4	2,7
Babam vefat etti	7	4,7
Çocuk Sırası	N	%
1	63	42,0
2	42	28,0
3	21	14,0
4	12	8,0
5 ve daha sonra	12	8,0
Aile İlişkisi	N	%
Kötü	5	3,3
Orta	18	12,0

İyi	44	29,3
Çok iyi	83	55,3
Stres Sebebi	N	%
Parasal sorunlar	38	25,3
Ailevi sorunlar	16	10,7
Sosyal çevre	7	4,7
Eğitim	41	27,3
Karşı cins ile olan ilişkiler	13	8,7
İş hayatı	10	6,7
Hiç biri	25	16,7
Psikolojik Tedavi	N	%
Evet	16	10,7
Hayır	134	89,3
Anne Baba Tutum	N	%
Demokratik	10	6,7
İlgisiz	1	,7
Otoriter	18	12,0
Sevgisiz	4	2,7
Mükemmeliyetçi	8	5,3
Sevgili/İlgili/anlayışlı	109	72,7
Alkol Kullanım Sıklığı	N	%
Ayda bir	42	28,0
Haftada bir gün	5	3,3
Haftada 2-3	4	2,7
Haftada 3-4	1	,7
Neredeyse her gün	6	4,0
Kullanmıyorum	92	61,3
Baba Alkol Durumu	N	%
Evet	27	18,0
Hayır	123	82,0
Anne Alkol Durumu	N	%
Evet	9	6,0
Hayır	141	94,0
Alkol Kullanım Amacı	N	%
Eğlenmek	44	29,3
Stresi azaltmak	1	,7
Rahat uyumak	2	1,3
Duygusal acıyı hafifletmek	8	5,3
Hiçbiri	95	63,3

Tablo 4.1'de görüldüğü üzere, örnekleme de yer alan 103'ü (%68.7) kız, 47'si (%31.3) erkektir. Yaşları 73'ü (%48.7) 18-20 yaş arası, 73'ü (%48.7) 20-25 yaş arası, 4'ü (%2.7) 25-30 yaş arası, anne eğitim düzeyi 14'ü (%9.3) okuryazar değil,

5'i (%3.3) okuryazar, 57'si (%38.0) ilkokul, 32'si (%21.3) ortaokul, 30'u (%20) lise, 9'u (%6) üniversite, 3'ü (%2) lisansüstü ve üzeri, baba eğitim düzeyi 6'sı (%4) okuryazar değil, 2'si (%1.3) okuryazar, 37'si (%24.7) ilkokul, 35'i (%23.3) ortaokul, 44'ü (%29.3) lise, 23'ü (%15.3) üniversite, 3'ü (%2) lisansüstü ve üzeri, 139'u (%92.7) anne-baba birlikte, 4'ü (%2.7) anne-baba boşandı, 7'si (%4.7) babası vefat, 63'ü (%42) 1.çocuk, 42'si (%28) 2.çocuk, 21'i (%14) 3.çocuk, 12'si (%8) 4.çocuk, 12'si (%8) 5 ve daha sonra, aile ilişkisi 5'i (%3.3) kötü, 18'i (%12) orta, 44'ü (%29.3) iyi, 83'ü (%55.3) çok iyi, stres sebebi 38'i (%25.3) parasal sorunlar, 16'sı (%10.7) ailevi sorunlar, 7'si (%4.7) sosyal çevre, 41'i (%27.3) eğitim, 13'ü (%8.7) karşı cinsle olan ilişkiler, 10'u (%6.7) iş hayatı, 25'i (%16.7) hiç biri, 16'sı (%10.7) psikolojik tedavi gördüğünü, 134'ü (%89.3) psikolojik tedavi görmediğini, algılanan anne baba tutumu 10'u (%6.7) demokratik, 1'i (%.7) ilgisiz, 18'i (%12) otoriter, 4'ü (%2.7) sevgisiz, 8'i (%5.3) mükemmeliyetçi, 109'u (%72.7) sevgili/ilgili/anlayışlı, Alkol kullanım sıklığı 42'si (%28) ayda bir, 5'i (%3.3) haftada bir gün, 4'ü (%2.7) haftada 2-3 gün, 1'i (%.7) haftada 3-4 gün, 6'sı (%4) neredeyse her gün, 92'si (%61.3) kullanmıyorum, 27'si (%18) baba alkol aldığını, 123'ü (%82) baba alkol almadığını, 9'u (%6) anne alkol aldığını, 141'i (%94) anne alkol almadığını, Alkol Kullanım amacı 44'ü (%29.3) eğlenmek, 1'i (%.7) stresi azaltmak, 2'si (%1.3) rahat uyumak, 8'i (%5.3) duygusal acıyı hafifletmek, 95'i (%63.3) hiçbirisi şeklindedir.

Tablo 4.2: Üniversite Öğrencilerin Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Betimsel İstatistikleri

Ölçekler	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Michigan Alkolizm Tarama Testi	3,75	5,39	0	20
CAGE Testi	,31	,76	0	4

Michigan Alkolizm Tarama Testinden elde edilen puanların ortalaması ($\bar{x}=3.75$), CAGE ölçeğinin puanların ortalaması ($\bar{x}=0.31$) olarak görülmektedir. Michigan Alkolizm Tarama Testinden maksimum puanı (20), CAGE ölçeğinin maksimum puanı (4) olarak gerçekleşmiştir. Michigan Alkolizm Tarama Testinden minimum puanı (0), CAGE ölçeğinin minimum puanı (0) olarak gerçekleşmiştir.

Michigan Alkolizm Tarama Testinden standart sapması (5.39), CAGE ölçeğinin standart sapması (.76) olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4.3: Michigan Alkolizm Tarama ve CAGE testlerinden alınan puanlar arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Spearman's Rho Korelasyon Analizi Sonuçları

		CAGE
Michigan Alkolizm Tarama Testi	R	,622
	P	,000

Michigan Alkolizm Tarama testi puanı artıkça CAGE testi puanı da artmaktadır.

Tablo 4.4: Regresyon Analizi

Tablo.4.4.1.Michigan Alkolizm Tarama ile CAGE Testi Puanları Arasındaki Etkisinin İncelenmesi

Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	2,425	,384		6,318	,000
CAGE	4,218	,468	,596	9,018	,000
R=.596, $R^2=.355$					
F(1,148)= 81.327, p=.000					

CAGE değişkeni ile birlikte Michigan Alkolizm Tarama varyansın sadece %35'ini açıklamaktadır. CAGE testinin alkolizm taramanın anlamlı yordayıcısı olduğu görülmektedir. Regresyon denkleminde esas yordayıcı değişkenin katsayısının (B= 4.218) anlamlılık testi de, CAGE testinin anlamlı bir yordayıcı olduğunu göstermektedir ($p<0.001$).

Tablo 4.5: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Cinsiyetlerine göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Ölçek	Cinsiyet	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	Z	P
Michigan Alkolizm Tarama	Kadın	103	68,16	7020,50	1664,500	-3,494	,000*
	Erkek	47	91,59	4304,50			

*p<.05

Erkeklerin kadınlara oranla Alkolizm Tarama testinden daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. 75 kadın ve 23 erkeği sorunsuz içici i, 16 kadın ve 8 erkek alkol kötüye kullanım, 12 kadın ve 16 erkek alkol bağımlısı olduğu bilinmektedir.

Tablo 4.6: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Cinsiyetlerine göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Ölçek	Cinsiyet	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	Z	P
CAGE	Kadın	103	70,41	7252,50	1896,500	-3,173	,002*
	Erkek	47	86,65	4072,50			

*p<.05

Erkeklerin kadınlara oranla CAGE testinden daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Kızların 4 riskli kullanım, 89 riskli kullanım değil, erkeklerin 10 riskli kullanım, 28 riskli kullanım değil olarak görülmektedir.

Tablo 4.7: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Yaşlarına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Yaş	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p
Michigan Alkolizm Tarama	18-20 yaş arası	73	70,50	2	2,474	,290
	20-25 yaş arası	73	80,40			
	25-30 yaş arası	4	77,38			

*p<.05

Araştırmanın kapsamında Gelişim Üniversitesinde okuyan öğrencilerin yaşa göre Michigan Alkolizm Tarama Testinden aldıkları puanlar arasındaki ilişki karşılaştırmalı olarak araştırılmış; yaş durumu ile Michigan Alkolizm Tarama Testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Tablo 4.8: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Yaşlarına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Yaş	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	P
CAGE	18-20 yaş arası	73	72,61	2	2,722	,256
	20-25 yaş arası	73	79,13			
	25-30 yaş arası	4	62,00			

*p<.05

Yaşa göre CAGE Testinden aldıkları puanlar arasındaki ilişki karşılaştırmalı olarak araştırıldığında ise aralarındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Tablo 4.9: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Annenin Eğitim Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Annenin Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	P
Michigan Alkolizm Tarama	Okuryazar değil	14	74,00	6	11,711	,069
	Okuryazar	5	56,30			
	İlkokul	57	66,54			
	Ortaokul	32	74,45			
	Lise	30	90,25			
	Üniversite	9	93,44			
	Lisansüstü ve üzeri	3	94,50			

*p<.05

Yapılan çalışmada anne eğitim düzeyine ile Michigan Alkolizm Tarama testinden alınan puanlar arasındaki ilişki araştırılmış ve aralarındaki farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Tablo 4.10: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Annenin Eğitim Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Annenin Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	P
CAGE	Okuryazar değil	14	78,93	6	7,820	,252
	Okuryazar	5	62,00			
	İlkokul	57	72,16			
	Ortaokul	32	71,81			

	Lise	30	79,18			
	Üniversite	9	95,39			
	Lisansüstü ve üzeri	3	88,33			

*p<.05

Anne eğitim düzeyi ile CAGE testinden alınan puanlar arasında ise anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 4.11: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Babanın Eğitim Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis HTesti Sonucu

Ölçek	B. Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p	Fark
Michigan Alkolizm Tarama	1.Okuryazar değil	6	46,50	6	13,551	,035*	1-2 1-6 3-6 4-6
	2.Okuryazar	2	46,50				
	3.İlkokul	37	70,65				
	4.Ortaokul	35	68,64				
	5.Lise	44	79,76				
	6.Üniversite	23	95,93				
	7.Lisansüstü ve üzeri	3	73,50				

*p<.05

Okuryazar değil ve okuryazar, okuryazar ve üniversite, ilkokul ve üniversite, ortaokul ve üniversite grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Baba eğitim durumu üniversite olanlarda alkolizm yüksek çıkmıştır.

Babası okur-yazar olmayan 6 kişi sorunsuz içici, okuryazar olanları 2 sorunsuz içici, ilkokul olanların 27 kişi sorunsuz içici, 5 alkol kötüye kullanım, 5 alkol bağımlısı, ortaokul olanların 26 kişi sorunsuz içici, 3 alkol kötüye kullanım, 6 alkol bağımlısı, lise olanların 26 kişi sorunsuz içici, 9 alkol kötüye kullanım, 9 alkol bağımlısı, üniversite olanların 9 kişi sorunsuz içici, 7 alkol kötüye kullanım, 7 alkol bağımlısı, lisansüstü ve üzeri olanların 2 kişi sorunsuz içici, 1 alkol bağımlısı olduğu bilinmektedir.

Tablo 4.12: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Babanın Eğitim Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	B. Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p
CAGE	Okuryazar değil	6	62,00	6	7,007	,320
	Okuryazar	2	62,00			
	İlkokul	37	71,96			
	Ortaokul	35	74,54			
	Lise	44	74,47			
	Üniversite	23	88,13			
	Lisansüstü ve üzeri	3	84,67			

*p<.05

Baba eğitim düzeyine ile CAGE testinden alınan puanlar arasında ise anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 4.13: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Anne Baba Hayatta Olma Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Ölçek	A.B Hayatta	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	Z	P
Michigan Alkolizm Tarama	Evet	143	75,65	10817,50	479,500	-,213	,831
	Hayır	7	72,50	507,50			

*p<.05

Anne babası hayatta olanların 93 sorunsuz içici, 24 alkol kötüye kullanım, 26 alkol bağımlısı, olmayanların 5 sorunsuz içici, 2 alkol bağımlısı olduğu bilinmektedir.

Tablo 4.14: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Anne Baba Hayatta Olma Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Ölçek	A.B Hayatta	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	Z	P
CAGE	Evet	143	75,69	10823,00	474,000	-,353	,724
	Hayır	7	71,71	502,00			

*p<.05

Anne Baba Hayatta olma durumuna göre CAGE Testinden aldıkları puanlarda gruplar arasındaki fark anlamlı olmadığı bulunmuştur (U=474.000, p>.05).

Tablo 4.15: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Anne Baba Birliktelik Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Birliktelik	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p
Michigan Alkolizm Tarama	Annem-Babam birlikte	139	74,49	2	4,607	,100
	Annem-Babam boşandı	4	115,75			
	Babam vefat etti	7	72,50			

*p<.05

Anne Baba Birliktelik durumuna göre Michigan Alkolizm Tarama Testinden aldıkları puanlarda gruplar arasındaki fark anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Tablo 4.16: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Anne Baba Birliktelik Durumu göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Birliktelik	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p
CAGE	Annem-Babam birlikte	139	74,85	2	4,238	,120
	Annem-Babam boşandı	4	104,75			
	Babam vefat etti	7	71,71			

*p<.05

Anne Baba Birliktelik durumuna göre CAGE Testinden aldıkları puanlarda gruplar arasındaki fark anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Tablo 4.17: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Çocuk Sırasına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Çocuk Sırası	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p
Michigan Alkolizm Tarama	1	63	75,64	4	3,839	,428
	2	42	83,21			
	3	21	64,29			
	4	12	72,58			
	5 ve daha sonra	12	70,29			

*p<.05

Çocuk sırasına göre Michigan Alkolizm Tarama Testinden alınan puanlar arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Tablo 4.18: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Çocuk Sırasına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Çocuk Sırası	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p
CAGE	1	63	74,82	4	1,858	,762
	2	42	76,31			
	3	21	69,52			
	4	12	80,46			
	5 ve daha sonra	12	81,75			

*p<.05

Çocuk sırasına göre CAGE Testinden alınan puanlar arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Tablo 4.19: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Aile İlişkilerinize göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Aile İlişkisi	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p
Michigan Alkolizm Tarama	Kötü	5	107,20	3	4,335	,228
	Orta	18	76,39			
	İyi	44	78,00			
	Çok iyi	83	72,07			

*p<.05

Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Aile İlişkilerine göre üniversite öğrencileri arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Tablo 4.20: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Çocuk Sırasına göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Aile İlişkisi	N	Sıra Ortalama	Sd	X ²	P
CAGE	Kötü	5	105,00	3	6,457	,091
	Orta	18	78,08			
	İyi	44	70,77			
	Çok iyi	83	75,67			

*p<.05

Çocuk sırasına göre Cage Testinden alınan puanlar arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Tablo 4.21: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Stres Faktörüne göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Stres Faktörüne	N	Sıra Ortalama	Sd	X ²	p
Michigan Alkolizm Tarama	Parasal sorunlar	38	78,51	6	4,599	,596
	Ailevi sorunlar	16	79,41			
	Sosyal çevre	7	69,36			
	Eğitim	41	65,74			
	Karşı cins ile olan ilişkiler	13	81,73			
	İş hayatı	10	86,35			
	Hiç biri	25	78,56			

*p<.05

Üniversite öğrencilerinin Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Stres Faktörüne göre anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Tablo 4.22: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Stres Faktörüne göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Stres Faktörüne	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p
CAGE	Parasal sorunlar	38	80,01	6	5,072	,535
	Ailevi sorunlar	16	70,50			
	Sosyal çevre	7	73,29			

	Eğitim	41	69,76			
	Karşı cins ile olan ilişkiler	13	85,12			
	İş hayatı	10	82,40			
	Hiç biri	25	74,12			

*p<.05

Üniversite öğrencilerinin CAGE Testinden Aldıkları Puanların Stres Faktörüne göre anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Tablo 4.23: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Psikolojik Tedavi Görme Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Ölçek	Psikolojik	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	Z	P
Michigan Alkolizm Tarama	Evet	16	89,47	1431,50	848,500	-1,552	,121
	Hayır	134	73,83	9893,50			

*p<.05

Üniversite öğrencilerinin Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Psikolojik Tedavi Görme Durumuna göre anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Tablo 4.24: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Psikolojik Tedavi Görme Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Ölçek	Psikolojik	N	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	Z	P
CAGE	Evet	16	76,13	1218,00	1062,000	-,091	,928

	Hayır	134	75,43	10107,00			
--	-------	-----	-------	----------	--	--	--

*p<.05

Üniversite öğrencilerinin CAGE Testinden Aldıkları Puanların Psikolojik Tedavi Görme Durumuna göre anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır.

Tablo 4.25: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Algılanan Anne Baba Tutum göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Tutum	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p	Fark
Michigan Alkolizm Tarama	1.Demokratik	10	89,45	5	11,843	,037*	3-4
	2.İlgisiz	1	46,50				4-6
	3.Otoriter	18	79,28				
	4.Sevgisiz	4	128,00				
	5.Mükemmeliyetçi	8	86,75				
	6.Sevgili/İlgili/anlayışlı	109	71,11				

*p<.05

Otoriter ve sevgisiz, sevgisiz ve sevgili/mükemmeliyetçi/anlayışlı grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Algılanan anne baba tutumu sevgisiz olanlarda alkolizm yüksek çıkmıştır.

Algılanan Anne Baba tutumu demokratik olanların 5 sorunsuz içici, 3 alkol kötüye kullanım, 2 alkol bağımlısı, ilgisiz olanların 1 sorunsuz içici, otoriter olanların 11 sorunsuz içici, 2 alkol kötüye kullanım, 5 alkol bağımlısı, sevgisiz olanların 1 sorunsuz içici, 3 alkol bağımlısı, mükemmeliyetçi 5 sorunsuz içici, 3alkol bağımlısı, mükemmeliyetçi olanların 5 sorunsuz içici, 3 alkol kötüye kullanım, 2 alkol bağımlısı, sevgili/anlayışlı olanların 75 sorunsuz içici, 19 alkol kötüye kullanım, 15 alkol bağımlısı olduğu bilinmektedir.

Tablo 4.26: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Algılanan Anne Baba Tutum göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Tutum	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p	Fark
CAGE	1.Demokratik	10	93,60	5	13,704	,018*	1-3
	2.İlgisiz	1	62,00				1-6
	3.Otoriter	18	66,75				3-4
	4.Sevgisiz	4	115,75				4-6
	5.Mükemmeliyetçi	8	72,69				
	6.Sevgili/İlgili/anlayışlı	109	74,14				

*p<.05

Demokratik ve otoriter, demokratik ve sevgili/mükemmeliyetçi/anlayışlı, otoriter ve sevgisiz, sevgisiz ve sevgili/mükemmeliyetçi/anlayışlı grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Algılanan anne baba tutumu sevgisiz olanlarda CAGE yüksek çıkmıştır.

Algılanan Anne Baba tutumu demokratik olanların 4 riskli kullanım, 6 riskli kullanım değil, ilgisiz olanların 1 riskli kullanım değil, otoriter olanların 1 riskli kullanım, 13 v değil, sevgisiz olanların 1 v, 1 riskli kullanım değil Mükemmeliyetçi olanların 1 v, 5 v değil, sevgili/anlayışlı olanların 7 riskli kullanım, 91 riskli kullanım değil olduğu bilinmektedir.

Tablo 4.27: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Alkol Kullanım Sıklığına göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Alkol Kullanım Sıklığı	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p	Fark
Michigan Alkolizm Tarama	1.Ayda bir	42	114,82	5	143,374	,000*	1-3
	2.Haftada bir gün	5	127,10				1-5
	3.Haftada 2-3	4	142,13				1-6
	4.Haftada 3-4	1	139,50				2-5
	5.Neredeyse her gün	6	146,83				2-6
	6.Kullanmıyorum	92	46,50				3-5
							3-6
							4-6
							5-6

*p<.05

Ayda bir gün ile haftada 2-3 gün, ayda bir gün ile kullanmayanlar, hafta da bir gün ile haftada 2-3 gün, haftada bir gün ile kullanmayanlar, haftada 2-3 gün ile kullanmayanlar, haftada 3-4 gün ile kullanmayanlar, nerdeyse her gün ile kullanmayan grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Alkol kullanım sıklığı nerdeyse her gün kullananlar da alkolizm yüksek çıkmıştır.

Ayda bir kullananlar da 6 soru sorunsuz içici, 22 alkol kötüye kullanım, 14 alkol bağımlısı, haftada bir gün kullananlarda 2 alkol kötüye kullanım, 3alkol bağımlısı, haftada 2-3 gün kullananlar da 4 alkol bağımlısı, haftada 3-4 gün kullananlar da 1 alkol bağımlısı, nerdeyse her gün kullananlar da 6 alkol bağımlısı oldukları bilinmektedir.

Tablo 4.28: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Alkol Kullanım Sıklığına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Alkol Kullanım Sıklığı	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p	Fark
CAGE	1.Ayda bir	42	91,93	5	63,867	,000*	1-5 1-6 2-5 2-6 3-6 5-6
	2.Haftada bir gün	5	89,20				
	3.Haftada 2-3	4	122,38				
	4.Haftada 3-4	1	62,00				
	5.Neredeyse her gün	6	127,08				
	6.Kullanmıyorum	92	62,00				

*p<.05

Ayda bir gün ile neredeyse her gün, ayda bir gün ile kullanmayanlar, hafta da bir gün ile neredeyse her gün, haftada bir gün ile kullanmayanlar, hafta da 2-3 gün ile kullanmayanlar, neredeyse her gün ile kullanmayan grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Alkol kullanım sıklığı neredeyse her gün kullananlar da CAGE yüksek çıkmıştır.

Ayda bir kullananlar da 8 riskli kullanım, 23 riskli kullanım olmadığı, haftada bir gün kullananlarda 2 riskli kullanım olmadığı,, haftada 2-3 gün kullananlar da 2 riskli kullanım, neredeyse her gün kullananlar da 6 riskli kullanım oldukları bilinmektedir.

Tablo 4.29: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Baba Alkol Kullanıma Sıklığına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Ölçek	Baba Alkol	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	Z	P
Michigan Alkolizm Tarama	Evet	27	101,63	2744,00	955,000	-3,936	,000*
	Hayır	123	69,76	8581,00			

*p<.05

Baba alkol kullananlarda kullanmayanlara oranla Alkolizm Tarama testinden daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Babası alkol alanların 8 sorunsuz içici, 11 alkol kötüye kullanım, 8 alkol bağımlısı, alkol almayanların 90 sorunsuz içici, 13 alkol kötüye kullanım, 20 alkol bağımlısı olduğu bilinmektedir.

Tablo 4.30: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Baba Alkol Kullanma Sıklığına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Ölçek	B.Alkol	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	Z	P
CAGE	Evet	27	88,41	2387,00	1312,000	-2,548	,011*
	Hayır	123	72,67	8938,00			

*p<.05

Baba alkol kullananlarda kullanmayanlara oranla CAGE testinden daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Babası alkol alanların 3 riskli kullanım, 17 riskli kullanım olmadığı, alkol almayanların 11 riskli kullanım, 100 riskli kullanım olmadığı bilinmektedir.

Tablo 4.31: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Anne Alkol Kullanıma Sıklığına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Ölçek	A.Alkol	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	Z	P
Michigan Alkolizm Tarama	Evet	9	99,11	892,00	422,000	-1,198	,055
	Hayır	141	73,99	10433,00			

*p<.05

Üniversite öğrencilerinin Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Alkol Kullanma Sıklığına göre anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.32: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Anne Alkol Kullanma Sıklığına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Ölçek	A.Alkol	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	Z	P
CAGE	Evet	9	86,61	779,50	534,500	-1,183	,237
	Hayır	141	74,79	10545,50			

*p<.05

Üniversite öğrencilerinin CAGE Testinden Aldıkları Puanların Alkol Kullanma Sıklığına göre anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır.

Tablo 4.33: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Alkol Kullanım Amacına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Alkol K.Amacı	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	P	Fark
Michigan Alkolizm Tarama	1.Eğlenmek	44	117,20	4	108,341	,000*	1-5 2-5 3-5 4-5
	2.Stresi azaltmak	1	127,50				
	3.Rahat uyumak	2	128,00				
	4.Duygusal acıyı hafifletmek	8	118,69				
	5.Hiçbiri	95	50,89				

*p<.05

Eğlenmek ile hiçbiri, stresi azaltmak ile hiçbiri, rahat uyumak ile hiçbiri, duygusal acıyı hafifletmek ile hiçbiri grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Alkol kullanım amacı rahat uyumak için kullananlar da alkolizm yüksek çıkmıştır.

Alkol Kullanım amacı eğlenmek için 6 sorunsuz içici, 17 alkol kötüye kullanım, 21 alkol bağımlısı, stresi azaltmak için kullananlarda 1 alkol bağımlısı, rahat uyumak için kullananlarda 1 alkol bağımlısı, duygusal acıyı hafifletmek içi kullananlarda 2 sorunsuz içici, 3 alkol kötüye kullanım, 3 alkol bağımlısı, hiçbiri 90 sorunsuz içici, 3 alkol kötüye kullanım, 2 alkol bağımlısı olduğu bilinmektedir.

Tablo 4.34: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Alkol Kullanım Amacına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Alkol K.Amacı	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	P	Fark
CAGE	1.Eğlenmek	42	91,93	4	47,659	,000*	1-5 3-5 4-5
	2.Stresi azaltmak	5	89,20				
	3.Rahat uyumak	4	122,38				
	4.Duygusal acıyı hafifletmek	1	62,00				
	5.Hiçbiri	6	127,08				

*p<.05

Eğlenmek ile hiçbiri, rahat uyumak ile hiçbiri, duygusal acıyı hafifletmek ile hiçbiri grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Alkol kullanım amacı hiçbiri diyenlerde CAGE yüksek çıkmıştır.

Alkol Kullanım amacı eğlenmek için 9 riskli kullanım, 20 riskli kullanım olmadığı, rahat uyumak için kullananlarda 1 riskli kullanım olmadığı, duygusal acıyı hafifletmek için kullananlarda için 4 riskli kullanım, 3 riskli kullanım olmadığı,, hiçbiri için 1 riskli kullanım olmadığı, 93 riskli kullanım olduğu bilinmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Gelişim Üniversitesinde yapılan araştırmada öğrencilerin, alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasındaki ilişki karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırmanın kapsamında Gelişim Üniversitesinde okuyan öğrencilerin cinsiyete göre Michigan Alkolizm Tarama Testinden aldıkları puanlar arasındaki ilişki karşılaştırmalı olarak araştırılmış; cinsiyet durumu ile Michigan Alkolizm Tarama Testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre sıra ortalamalarına bakıldığında erkeklerin kadınlara oranla Alkolizm Tarama testinden daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. 75 kadın ve 23 erkeğin sorunsuz içici, 16 kadın ve 8 erkeğin alkol kötüye kullanım, 12 kadın ve 16 erkeğin alkol bağımlısı olduğu görülmektedir. Cinsiyete göre CAGE Testinden aldıkları puanlar arasındaki ilişki karşılaştırmalı olarak araştırıldığında ise aralarındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre sıra ortalamalarına bakıldığında erkeklerin kadınlara oranla CAGE testinden daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Kızların 4'ünün riskli kullanım, 89'unun riskli kullanım olmadığı, erkeklerin 10'unun riskli kullanım, 28'inin riskli kullanım olmadığı görülmektedir. Yaptığımız çalışmaya benzer şekilde yapılmış cinsiyet ve alkol arasındaki ilişkiyi inceleyen başka araştırmalarda mevcuttur. İstanbul, İzmir, Ankara, Muğla, Mersin şehirlerinde öğrenci olan 2000 üniversite öğrencisi ile Türkiye'de üniversite öğrencileri örnekleminde alkol kullanım yaygınlığına dair yapılan bir çalışmada, erkeklerin ayda bir ya da daha fazla kez alkol kullanma oranı kadınlara göre daha yüksek tespit edilmiştir.⁷¹ 1992 senesinde Ankara'daki üniversite öğrencileriyle yaptıkları bir çalışmada Mangır, Aral ve Baran,⁷² araştırmaya katılım gösteren kadınların alkol kullanım oranının, araştırmaya katılım gösteren erkeklerin alkol kullanım oranından daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Kadınlara kıyasla erkeklerin alkol kullanımının daha fazla belirlenmesi biyolojik ve sosyokültürel sebeplerle açıklanabilir. Kadınların biyolojik olarak alkole karşı toleranslarının erkeklere göre daha düşük olduğu ve erkeklere oranla daha çabuk sarhoş oldukları bilinen bir gerçektir.⁷³ Doğu toplumlarında kadının sosyal ve ekonomik yaşama katılımının sosyokültürel bakımdan ele alındığında ise sınırlı olduğu ve kadınların sosyal ve ekonomik yaşamdaki etkinliği çoğaldıkça sigara, alkol gibi madde

⁷¹ İlhan, a.g.e., s.575

⁷² Mine Mangır vd., Üniversite öğrencilerinin alkol kullanımlarının incelenmesi, **Gıda Dergisi**, 1992, Cilt: 17, Sayı: 5, s.353.

⁷³ Wesley Perkins, Surveying The Damage: A Review Of Research On Consequences Of Alcohol Misuse In College Populations. **J Stud Alcohol**, 2002, Sayı: 14, s.91.

kullanımının da arttığı bilinen bir gerçektir.⁷⁴ Buna ek olarak, erkeklerin alkol kullanımına karşı Türkiye’de etkili olan sosyal yapının tolerans gösterdiği ancak kadınların alkol kullanımına karşı olduğu da bilinen bir gerçektir.⁷⁵ Toplumsal cinsiyet rollerinden dolayı ülkemizde erkekler daha serbest ve daha özgür davranışlar sergileyebilmektedir. Bundan dolayı da erkekler alkollü içki satışı yapılan bar, pub gibi mekanlara daha fazla gitmekte ve içki içmeleri normal bir davranış olarak görülmektedir.

Yapılan çalışmada baba eğitim düzeyine ile Michigan Alkolizm Tarama testinden alınan puanlar arasındaki ilişki araştırılmış ve aralarındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla gruplar arasında tek tek karşılaştırmaya gidilmiştir. Okuryazar değil ve okuryazar, okuryazar ve üniversite, ilkokul ve üniversite, ortaokul ve üniversite grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Baba eğitim durumu üniversite olanlarda alkolizm yüksek çıkmıştır. Babası okur-yazar olmayan 6 kişinin sorunsuz içici, okuryazar olanların 2’sinin sorunsuz içici, ilkokul mezunu olan 27 kişinin sorunsuz içici, 5’inin alkol kötüye kullanım, 5’inin alkol bağımlısı, ortaokul mezunu olan 26 kişinin sorunsuz içici, 3’ünün alkol kötüye kullanım, 6’sının alkol bağımlısı, lise mezunu olan 26 kişinin sorunsuz içici, 9’unun alkol kötüye kullanım, 9’unun alkol bağımlısı, üniversite mezunu olan 9 kişinin sorunsuz içici, 7’sinin alkol kötüye kullanım, 7’sinin alkol bağımlısı, lisansüstü ve üzeri mezunu olan 2 kişinin sorunsuz içici, 1’inin alkol bağımlısı olduğu görülmüştür. Baba eğitim düzeyine ile CAGE testinden alınan puanlar arasında ise anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Düzce’de üniversite öğrencilerinde gerçekleştirilen bir araştırmada,⁷⁶ Adana ilinde 2000 yılında gerçekleştirilen bir araştırmada⁷⁷ ve Brüksel’de ergenlerde yapılan bir diğer çalışmada,⁷⁸ anne ve baba eğitim seviyesi yükseldikçe ergenlerin alkollü içki içme ile ilgili davranışlarının arttığı tespit edilmiştir. Çok sayıda etkenle ilişkili olan alkollü içki içme davranışını etkileyen bir neden ise anne ve babanın

⁷⁴ Abdurrahman Altındağ, Şanlıurfa’da Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı, **Bağımlılık Dergisi**, 2005, Cilt: 6, Sayı: 2, s.60.

⁷⁵ Ebru Turhan, Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı, Şiddet Ve Bazı Psikolojik Özellikler, **Turkish Journal Of Public Health**, 2011, Cilt: 9, Sayı: 1, s.33.

⁷⁶ Atilla Senih Mayda, Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Öğrencilerinde Sigara, Alkol Ve Madde Kullanımı Sıklığı Ve Kullanmaya Başlama Nedenleri, **Düzce Tıp Dergisi**, 2010, Cilt: 12, Sayı: 3, s.7.

⁷⁷ Ahmet Özkan, Adana İl Merkezinde Bulunan Liselerde Okuyan Öğrencilerde Alkol Ve Uyuşturucu Yatkinliğinin Araştırılması, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Adana, 2002, s.40. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

⁷⁸ Hans Berten, Alcohol and cannabis use among adolescents in Flemish secondary school in Brussels: effects of type of education, **BMC Public Health**, 2012, Sayı: 12, s.215

eğitim seviyesidir. Hussong ve arkadaşlarının arařtırmasında⁷⁹ ve Hoque ve arkadaşlarının arařtırmasında⁸⁰ gerçekleştirilen bu araştırmadan farklı olarak, anne ve baba eğitim seviyesiyle alkollü içki içme davranışı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Yapılan başka bir araştırmada ise⁸¹ eğitim seviyesinin artıkça alkollü içki içmeyi deneyenlerin oranının anlamlı olarak azaldığı tespit edilmiştir. Gözlenen bu farklılık, anne ve baba eğitim seviyesi dışındaki unsurların da alkollü içki içme davranışını etkileyebildiğini düşündürmektedir.

Gerçekleştirilen çalışmada alkol kullanım sıklığı ile Michigan Alkolizm Tarama testinden alınan puanlar arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla gruplar arasında tek tek karşılaştırmaya gidilmiştir. Ayda bir gün ile haftada 2-3 gün, ayda bir gün ile kullanmayanlar, hafta da bir gün ile haftada 2-3 gün, haftada bir gün ile kullanmayanlar, haftada 2-3 gün ile kullanmayanlar, haftada 3-4 gün ile kullanmayanlar, nerdeyse her gün ile kullanmayan grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Alkol kullanım sıklığı nerdeyse her gün kullanalar da alkolizm yüksek çıkmıştır. Ayda bir kullanalar da 6 kişinin sorunsuz içici, 22 kişinin alkol kötüye kullanım, 14 kişinin alkol bağımlısı, haftada bir gün kullananlarda 2 kişinin alkol kötüye kullanım, 3 kişinin alkol bağımlısı, haftada 2-3 gün kullananlar da 4 kişinin alkol bağımlısı, haftada 3-4 gün kullananlar da 1 kişinin alkol bağımlısı, nerdeyse her gün kullananlar da 6 kişinin alkol bağımlısı olduğu görölmüştür. Aynı zamanda alkol kullanım sıklığı ile CAGE testinden alınan puanlar arasındaki farkın da anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla gruplar arasında tek tek karşılaştırmaya gidilmiştir. Ayda bir gün ile nerdeyse her gün, ayda bir gün ile kullanmayanlar, hafta da bir gün ile nerdeyse her gün, haftada bir gün ile kullanmayanlar, hafta da 2-3 gün ile kullanmayanlar, nerdeyse her gün ile kullanmayan grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Alkol kullanım sıklığı nerdeyse her gün kullanalar da CAGE yüksek çıkmıştır. Ayda bir kullanalar da 8 kişinin riskli kullanım, 23 kişinin riskli kullanım olmadığı, haftada bir gün kullananlarda 2 kişinin riskli kullanım olmadığı, haftada 2-3

⁷⁹ Deborah Jones, Adolescent Alcohol Use in Context: The Role of Parents and Peers Among African American and European American Youth, **Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology**, 2008, Cilt: 14, Sayı: 3, s.266.

⁸⁰ Muhammad Hoque, Shanaz Ghuman, Do Parents Still Matter Regarding Adolescents' Alcohol Drinking? Experience from South Africa. **International Journal of Environmental Research and Public Health**, 2012, Sayı: 9, s.110.

⁸¹ Susan Ennett, The Social Ecology of Adolescent Alcohol Misuse. **Child Dev**, 2008, Cilt: 79, Sayı: 6, s.1777.

gün kullananlar da 2 kişinin riskli kullanım, nerdeyse her gün kullananlar da 6 kişinin riskli kullanım oldukları görülmüştür. Yaptıkları araştırmada Wood, Read, Mitchell ve Brand (2004)⁸² ağır içiciliğin anne babalar tarafından onaylanmamasının, ağır içicilikle olumsuz yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Araştırmada aynı zamanda, alkol kullanımı ile ilgili algılanan serbestlik ve ağır içicilik arasında olumlu yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Gerçekleştirdikleri çalışmada Moore, Rothwell ve Seggrot (2010)⁸³ anne babaların tutum ve davranışları ile gençlerin alkol kullanımı arasındaki ilişkiyi ele almışlardır, gençlerin alkol kötüye kullanımı ile anne babaların alkol kullanımına yönelik daha özgür bir tutum algılamaları arasında olumlu yönde bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Yapılan başka bir araştırmada Bahr, Hoffman ve Yang (2005),⁸⁴ anne babaların alkol kullanımına dair hoşgörünün arttıkça, ergenlerin alkol kullanımının da arttığını tespit etmişlerdir.

⁸² Mark Wood, Do Parents Still Matter? Parent And Peer Influences On Alcohol Involvement Among Recent High School Graduates. **Psychology of Addictive Behaviors**, 2004, Cilt: 18, Sayı: 1, s.19.

⁸³ Graham Moore vd., An Exploratory Study Of The Relationship Between Parental Attitudes And Behaviour And Young People's Consumption Of Alcohol, Substance Abuse, Treatment, **Prevention and Policy**, 2010, Cilt: 5, Sayı: 6, s.2.

⁸⁴ Stephen Bahr vd., Parental And Peer Influences On The Risk Of Adolescent Drug Use. **The Journal of Primary Prevention**, 2005, Cilt: 26, Sayı: 16, s.529.

ÖNERİLER

1) Okullarla, belediyelerle, vakıflarla yapılacak işbirliğiyle üniversite öğrencilerinin alkol kullanımı ile ilgili eğitim programların genişletilmesi, geliştirilmesi ve uygulanması önerilebilir.

2) Bu çalışma Gelişim Üniversitesi'nde gerçekleştirildiği için başka okullarda da "Alkol Kullanımı" araştırılarak tüm Türkiye'deki öğrencilere dair "alkol kullanım problemi" belirlenebilir.

3) "Alkol Kullanımı" konusunda kamu spotları oluşturularak farkındalık yaratılabilir.

4) Çalışmadan elde edilen sonuçlar, sınırlılıklar ve öneriler dikkate alınarak değerlendirilip, literatüre katkı sağlaması açısından yeniden ve ek araştırmalarla desteklenebilir.

5) Bu araştırmada örneklem Gelişim Üniversitesi öğrencileri ile sınırlıdır; alkol kullanım sıklığı ve çevresel-ailevi risk faktörleri arasındaki ilişkiyle ilgili çalışmak isteyen araştırmacıların daha kalabalık bir örneklem grubuyla çalışmalarını tavsiye edilir.

6) Araştırma alkol kullanımının daha yaygın olduğu örneklem için tekrarlanabilir. Örneğin araştırma evreni olarak birahane çalışanları, doktorlar veya alkol kötüye kullanım ya da bağımlılık tanısı almış hastalar seçilebilir.

7) Araştırma 150 kişilik bir çalışma grubu üzerinde yapılmıştır. Örneklem sayısı genişletilerek farklı gruplarla çevresel risk faktörlerinin etkilerini ölçmeye yönelik çalışmalarla farklı sonuçlara ulaşılabilir.

8) Okuldaki rehberlik servislerinin daha etkin bir şekilde çalıştırılması ve buna bağlı olarak öğrencilerin tanınması, bireysel ve grupla rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarının okullarda daha etkili bir şekilde yürütülmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

BECK Aaron vd., Cognitive Therapy of Substance Abuse, Guildford Press, London, 2001.

DAVİSON Gerald vd., Abnormal Psychology, 9th edition, John Willey , Sons, US, 2014.

GENÇTAN Engin, Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar, Metis Yayınları, İstanbul, 2003.

HİBELL Björn vd., The ESPAD Report 2003: Alcohol And Other Drug Use Among Students In 35 European Countries, Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs, Stockholm, 2004.

HİBELL Björn vd., ESPAD report 2007: Substance use among students in 35 european countries. Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs, Stockholm, 2008.

KARASAR Niyazi, Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005.

AVRUPA Komisyonu, Türkiye İlerleme Raporu, COM (2009) 533, 2009.

LOWİNSON Joyce vd., Substance Abuse: A Comprehensive Textbook, 4th edition, Williams , Wilkins, Baltimore, 2005.

PLANT Martin, Alcohol-related Problems in High-risk Groups: Report on a WHO Study. Euro Reports and Studies 109, Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 1989.

PLANT Moira , PLANT Martin, Risk Takers: Alcohol, Drugs, Sex and Youth, Tavistock/Routledge, London, 1992.

RUTTER Michael vd., Fifteen Thousand Hours Secondary Schools And Their Effects On Children, Harvard University Press, Cambridge, 1979.

SADOCK Benjamin and SADOCK Virginia, Synopsis of Psychiatry Behavioral Sciences/ Clinical Psychiatry. Lippincott Williams and Wilkins, New York, 2007.

YAVUZER Haluk, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2001.

MAKALELER

- ALTINDAĞ Abdurrahman, Şanlıurfa'da Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı, Bağımlılık Dergisi, 2005, Cilt: 6, Sayı: 2, s.60-64.
- BABOR Thomas , WINSTANLEY Erin, The World Of Drinking: National Alcohol Control Experiences İn 18 Countries. Addiction, 2008, Cilt: 103, Sayı: 5, s.721-725.
- BAHR Stephen vd., Xiaoyan, Parental And Peer Influences On The Risk Of Adolescent Drug Use. The Journal of Primary Prevention, 2005, Cilt: 26, Sayı: 16, s.529-551.
- BAKAR Coşkun vd., Prevalence And Related Risk Factors Of Tobacco Alcohol And İlicit Substance Use Among University Students. European Journal of Psychiatry, 2013, Cilt: 27, Sayı: 2, s.97-110.
- BERTEN Hans, Alcohol and cannabis use among adolescents in Flemish secondary school in Brussels: effects of type of education, BMC Public Health, 2012, Sayı: 12, s.215
- BLOOMFIELD Kim vd., International comparisons of alcohol consumption. Alcohol Research , Health: The Journal of The National Institute On Alcohol Abuse And Alcoholism, 2003, Cilt: 27, Sayı: 1, s.95-109.
- BRAİTMAN Abby vd., Alcohol and drug use among college student adult children of alcoholics. Journal of Alcohol , Drug Education, 2009, Cilt: 53, Sayı: 1, s.69-88.
- CARPENTER Kenneth, HASİN Deborah, Reasons For Drinking Alcohol: Relationships With DSM-IV Alcohol Diagnoses And Alcohol Consumption İn A Community Sample. Psychology of Addictive Behaviors, 1998, Cilt: 12, Sayı: 3, s.168-184.
- CLAPP John vd., Two studies examining environmental predictors of heavy drinking by college students. Prevention Science, 2003, Cilt: 4, Sayı: 2, s.99-108.
- COOPER Lynne, Motivations For Alcohol Use Among Adolescents: Development And Validation Of A Four Factor Model, Psychological Assessment, 1994, Cilt: 6, Sayı: 2, s.117-128.

- COURTNEY Kelly, POLICH John, Binge Drinking In Young Adults: Data, Definitions, And Determinants. *Psychological Bulletin*, 2009, Cilt: 135, Sayı: 1, s.142-156.
- COX Miles, KLINGER Eric, A Motivational Model Of Alcohol Use. *Journal of Abnormal Psychology*, 1988, Cilt: 197, Sayı: 2, s.168-180.
- ENGELS Rutger vd., Long-Term Effects Of Family Functioning And Child Characteristics On Problem Drinking In Young Adulthood, *European Addiction Research*, 2005, Cilt: 11, Sayı: 1, s.32-37.
- ENNETT Susan, The Social Ecology of Adolescent Alcohol Misuse. *Child Dev*, 2008, Cilt: 79, Sayı: 6, s.1777–1791.
- ENOCH Mary-Anne and GOLDMAN David, The Genetics Of Alcoholism And Alcohol Abuse, *Current Psychiatry Rep.* 2001, Cilt: 3, Sayı: 2, s.144–151.
- FEIL Jodie, HASKING Penelope, The Relationship Between Personality, Coping Strategies And Alcohol Use. *Addiction Research , Theory*, 2008, Cilt: 16, Sayı: 5, s.526-537.
- GOLDSTEIN Abby vd., Child maltreatment, alcohol use and drinking consequences among male and female college students: An examination of drinking motives as mediators. *Addictive Behaviors*, 2010, Cilt: 35, Sayı: 6, s.636-639.
- GRAYSON Carla, NOLEN-HOEKSEMA Susan, Motives To Drink As Mediators Between Childhood Sexual Assault And Alcohol Problems In Adult Women, *Journal of Traumatic Stress*, 2005, Cilt: 18, Sayı: 2, s.137-145.
- HAWKINS David vd., Risk And Protective Factors For Alcohol And Other Drug Problems In Adolescence And Early Adulthood: Implications For Substance Abuse Prevention. *Psychological Bulletin*, 1992, Cilt: 112, Sayı: 1, s.64-105.
- HOQUE Muhammad, GHUMAN Shanaz, Do Parents Still Matter Regarding Adolescents' Alcohol Drinking? Experience from South Africa. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2012, Sayı: 9, s.110-122.
- İLHAN İnci vd., Alkol Bağımlılarında Alkole Başlamada Belirleyici Risk Etmenlerinin Gelişim Dönemlerine Göre İncelenmesi. *Bağımlılık Dergisi*, 2002, Cilt: 3, Sayı: 2, s.84-90.

- İLHAN İnci vd., Alcohol Use Prevalence And Sociodemographic Correlates Of Alcohol Use İn A University Student Sample İn Turkey, Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology, 2008, Cilt: 43, Sayı: 7, s.575-583.
- JONES Deborah, Adolescent Alcohol Use in Context: The Role of Parents and Peers Among African American and European American Youth. Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology, 2008, Cilt: 14, Sayı: 3, s.266–273.
- LYVERS Michael vd., Drinking motives, drinking restraint and drinking behaviour among young adults. Addictive Behaviors, 2010, Cilt: 35, Sayı: 2, s.116-122.
- MANGIR Mine vd., Üniversite öğrencilerinin alkol kullanımlarının incelenmesi, Gıda Dergisi, 1992, Cilt: 17, Sayı: 5, s.353-359.
- MARTENS Matthew vd., Drinking motives and college students: Further examination of a four-factor model. Journal of Counseling Psychology, 2008, Cilt: 55, Sayı: 2, s.289-295.
- MAYDA Atilla Senih, Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Öğrencilerinde Sigara, Alkol Ve Madde Kullanımı Sıklığı Ve Kullanmaya Başlama Nedenleri, Düzce Tıp Dergisi, 2010, Cilt: 12, Sayı: 3, s.7-14.
- MOORE Graham vd., An Exploratory Study Of The Relationship Between Parental Attitudes And Behaviour And Young People's Consumption Of Alcohol, Substance Abuse, Treatment, Prevention and Policy, 2010, Cilt: 5, Sayı: 6, s.2-14.
- NOLEN-HOEKSEMA Susan, Gender differences in risk factors and consequences for alcohol use and problems. Clinical Psychology Review, 2004, Cilt: 24, Sayı: 8, s.981-1010.
- QUICKFALL Jeremy , EL-GUEBALY Nady, Genetics And Alcoholism: How Close Are We To Potential Clinical Applications?. Canadian Journal of Psychiatry, 2006, Cilt: 51, Sayı: 7, s.461-467.
- ÖGEL Kültegin vd., İstanbul'da Alkollü İçki Kullanım Sıklığı, 3P Dergisi, 2003, Cilt: 11, Sayı: 2, s.123-128.
- PERKINS Wesley, Surveying The Damage: A Review Of Research On Consequences Of Alcohol Misuse İn College Populations. J Stud Alcohol, 2002, Sayı: 14, s.91–100.

PİLATTİ Angelina vd., Underage drinking: Prevalence and risk factors associated with drinking experiences among Argentinean children. Alcohol, 2013, Cilt: 47, Sayı: 4, s.323-331.

RAHAV Giora vd., The Influence Of Societal Level Factors On Men's And Women's Alcohol Consumption And Alcohol Problems. Alcohol and Alcoholism: International Journal of the Medical Council on Alcoholism, 2006, Cilt: 41, Sayı: 1, s.47-55.

SCHEİER Lawrence vd., Risk And Protective Factors As Predictors Of Adolescent Alcohol Involvement And Transitions In Alcohol Use: A Prospective Analysis. Journal of Studies on Alcohol, 1997, Cilt: 58, Sayı: 6, s.652-667.

SİYEZ Müge ve AYSAN Ferda, Ergenlerde Görülen Problem Davranışların Psiko-Sosyal Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler Açısından Yordanması. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2007, Cilt: 20, Sayı: 1, s.145-171.

STANTON- CHAPMAN Tina vd., Cumulative Risk And Low-Income Children'S Language Development, Early Childhood Special Education, 2004, Cilt: 24, Sayı: 4, s.227-237.

TOMKİNS Susannah vd., Prevalence And Socio Economic Distribution Of Hazardous Patterns Of Alcohol Drinking: Study Of Alcohol Consumption In Men Aged 25-54 Years In Izhevsk, Russia. Addiction, 2007, Cilt: 102, Sayı: 4, s.544-553.

TURHAN Ebru, Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı, Şiddet Ve Bazı Psikolojik Özellikler, Turkish Journal Of Public Health, 2011, Cilt: 9, Sayı: 1, s.33-44.

WOOD Mark, Do Parents Still Matter? Parent And Peer Influences On Alcohol Involvement Among Recent High School Graduates. Psychology of Addictive Behaviors, 2004, Cilt: 18, Sayı: 1, s.19-30.

TEZLER

ALAÇAM Hüseyin, Denizli Bölgesi Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Görülme Sıklığı ve Yetişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu ile İlişkisi, Pamukkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Denizli, 2012. **(Doktora Uzmanlık Tezi)**

DOĞRUL Aslı, Alkol Kullanımı ve İntihar Olasılığının Stresle Başedebilme Yöntemleri ile İlişkisinin İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul, 2010. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

GÜLÖMÜR ÇINAR Özgül, Erkek Alkol/Madde Bağımlılarında Çocukluk Çağı Travmasının, Öfke, Agresyon ve Dürtüsellikle İlişkisi, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 5.Psikiyatri Birimi, İstanbul, 2010. **(Doktora Uzmanlık Tezi)**

ÖZKAN Ahmet, Adana İl Merkezinde Bulunan Liselerde Okuyan Öğrencilerde Alkol Ve Uyuşturucu Yatkınlığının Araştırılması, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Adana, 2002. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

TOPUZ Ayfer, Alcohol Use Among Boğaziçi Students: Differences by Drinking Motives, Gender, Grade Point Average, Level of Academic Progress, Living Arrangement, Parental Education, Participation in Social Activities and Perceived Harm of Alcohol, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 2004. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

YILDIZ Umut, İzmir Liselerinde Sigara, Alkol, Madde Kullanım Yaygınlığı, Hazırlayıcı ve Koruyucu Faktörler, Ege Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2009. **(Yayımlanmamış Doktora Tezi)**

İNTERNET KAYNAKLARI

" Çevre Nedir," <http://www.tdk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 21.09.2017)

" Risk Nedir," <http://www.tdk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 21.09.2017)

" Risk Faktörü Nedir," <http://www.tdk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 21.09.2017)

EKLER

EK-A: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın katılımcılar;

Aşağıda sizi tanımamıza yönelik bazı sorular bulunmaktadır. Sorulara içtenlikle cevap vermeniz araştırmanın güvenilirliği açısından önem taşımaktadır. Test üzerinde kimliğinizi belirten herhangi bir soru bulunmamaktadır. Bu nedenle her soru için mümkün olduğunuzca samimi bir şekilde size uyan cevabı işaretleyiniz.

Katılımınız için teşekkür ederim.

1. Cinsiyet

- Kız Erkek

2. Kaç yaşındasınız?

- 18-20 20-25 25-30 30-35 35 ve üzeri

3. Eğitim durumunuz nedir?

- Okur-yazar değil
 İlkokul mezunu
 Ortaokul mezunu
 Lise mezunu
 Üniversite mezunu
 Yüksek lisans (Uzman statüsü)
 Doktora ve üzeri

EK-B: MICHIGAN ALKOLİZM TARAMA TESTİ

Aşağıdaki sorularda, kendi durumunuza en çok uyan seçeneği işaretleyiniz.

SORULAR

EVET HAYIR

0.Şimdi veya biraz sonra bir kadeh atmak hoşunuza gider mi?

1. Kendinizi normal bir içici olarak hissediyor musunuz?

(Normal kavramı ile diğer insanlar kadar veya onlardan daha az içme veya hiç içki içmeme kastedilmektedir.)

2. Akşam içki içtikten sonra sabah uyandığınızda akşamın bir bölümün hatırlayamadığınız oldu mu?

3. İçki içmeniz konusunda eşinizin, anne-babanızın veya yakınlarınızın endişe ettikleri veya yakındıkları oldu mu?

4. Bir kaç kadeh attıktan sonra mücadele etmeden içki içmeyi durdurabiliyor musunuz?

5. İçki içtiğiniz için hiç suçluluk duydunuz mu?

6. Arkadaşlarınız ve yakınlarınız sizin normal bir içici olduğunuzu düşünüyorlar mı?

7. İsteddiğinizde içki içmeyi durdurabiliyor musunuz?

8. Adsız Alkoliklerin (AA) bir toplantısına hiç katıldınız mı?
9. İçtiğinizde hiç kavga ettiğiniz oldu mu?
10. İçki içmeniz sizinle; eşiniz, anne-babanız veya yakınlarınız arasında sorun oluşturdu mu?
11. Eşiniz veya yakınlarınız içmeniz konusunda başkalarından yardım istediler mi?
12. İçtiğiniz için arkadaşlarınızı kaybettiğiniz oldu mu?
13. İçtiğiniz için işte veya okulda sorunlarla karşılaştığınız oldu mu?
14. İçtiğiniz için işinizi kaybettiğiniz oldu mu?
15. İçtiğiniz için arka arkaya bir kaç gün sorumluluklarınızı, ailenizi veya işinizi ihmal ettiğiniz oldu mu?
16. İçki içmeye sıklıkla öğleden önce mi başlarsınız?
17. Hiç alkolle bağlantılı bir karaciğer sorununuz olduğu söylendi mi?
18. Aşırı içki içtikten sonra hiç Deliryum Tremens veya aşırı titreme tablosuna girdiniz mi, gerçekte olmadığı halde sesler işitip, hayaller gördüğünüz oldu mu?
19. İçmeniz konusunda başkasından yardım istediniz mi?
20. İçki nedeniyle hastaneye yattığınız oldu mu?

21. Bir psikiyatri kliniğine hiç yattınız mı? Eğer yattıysanız içki içmenizin yatışta rolü var mıydı?

22. Sinirsel sorunlarınızdan dolayı psikiyatri polikliniğine, bir psikolog veya doktora başvurduunuz mu? Eğer başvurduysanız içki içmenizin bunda rolü var mıydı?

23. Aşırı alkollü olarak veya alkollü içeceklerin etkisi altında araba kullandığınız için hiç tutuklandınız mı? (Evet ise kaç kere? : ___ ___)

24. İçkiliyken diğer davranışlarınızdan dolayı tutuklandığınız veya birkaç Saat dahi olsa göz altına alındığınız oldu mu? (Evet ise kaç kere? : ___ ___)

EK-C: CAGE (Cut down, Annoyed, Guilty, Eye-opener) TESTİ

1) Hiç içmenizi azaltmanız gerektiğini düşündünüz mü? () Evet () Hayır

2) Hiç başkaları içmenizi eleştirerek sizi kızdırdılar mı? () Evet () Hayır

3) İçmeniz konusunda hiç kendinizi kötü ya da suçlu hissettiniz mi? () Evet () Hayır

4) Hiç sinirlerinizi yatıştırmak ya da akşamdan kalma durumundan kurtulmak için sabah kalkar kalkmaz ilk iş olarak içki içtiniz mi? () Evet () Hayır

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:Seren ARSLAN

E-posta: serenarслан@windowlive.com

Doğum Yeri – Yılı: Hatay –Antakya -01.07.1991

Eğitimler:

- * Lise: Nimet Fahri Öksüz Lisesi
- * Lisans: Girne Amerikan Üniversitesi Psikoloji –İngilizce
- * Yüksek Lisans : İstanbul Gelişim Üniversitesi Klinik Psikoloji

Katıldığı Kurs , Seminer ve Eğitimler:

- * Kişisel Marka ve İmaj (Educon)
- * İş Yaşamında Etkili İletişim,Beden Dili ve Diksiyon (Educon)
- * Oyun Terapisi Eğitimi

